

obi - jap.; pás pre ženské kimono; pozri *japoneria*

<http://www.japonsko-v-cechach.cz/jqc22-1-textilie>

obilie, obilniny - Baleka: vo viacerých jazykoch synonymum pre *chlieb*; symbol *života*, jeho obrody a *nekonečnosti* a tiež *plodnosti*; z ročných období obilie symbolizovalo leto; malo ústredný význam v spoločnosti založenej na poľnohospodárskom vývojovom stupni > stalo sa *atribútom* hlavných vegetačných božstiev: *Demeter*, *Usíreva/Osiris* (vyobrazenie Usíreva ležiaceho ako *múmia*, z ktorej vyrastá obilie); súvisí aj s božstvami, ktoré sa dotýkajú významom vegetačného cyklu (pozri *Persefóné*); z vegetačného cyklu (siatba zrna do vlhkej a temnej zeme, vyklíčenie vplyvom tepla a svetla, dozrievanie, zber zrna a jeho nové uloženie do zeme > významy symbolov zeme a temnoty, ktoré živia vodu, *slnko* a *svetlo* (pozri *ženský*, a *mužský princíp*); poznaniu tejto prírodnej zákonitosti je súbežná predstava fáz ľudského života a predpoklad, príp. želanie posmrtného bytia (*Egypt*, *antika*, *kresťanstvo*); nádej na nový život vyjadrovali symbolicky zrná kladené do hrobov alebo do *múmií* alebo zasiate na hroby; obilný klas atribútom Demeter: ukazovaný pri *eleuzínskych* mystériách značil nielen trvalú obnovu prírody, ale aj šťastné bytie na onom svete; symbolika prevzatá kresťanstvom: ku klasu zrodenému z panenského lona zeme, t.j. *Panny Márie*, a ku zrnú pochovanému do zeme a opäť vyklíčenému (symbolizujúce *zmŕtvychvstanie*) je prirovnávaný *Kristus*, ktorého telom je v *eucharistii* chlieb a druhý najdôležitejší symbol, víno, jeho krvou; v umení sú obilné klasy zobrazované s božstvami, ktorým sú prisudzované ako atribúty (*Demeter*, *Éset/Isis*, *Mária*: pozri *Madona s klasmi*); početné sú výjavy zberu, koše s klasmi a hroznami; obilnými *vencami* zdobené hlavy postáv zosobňujúcich leto; v kresťanstve je obilie predovšetkým symbolom zmŕtvychvstania (umenie *katakomb*, *sarkofágy*, *gemmy*)

pozri *víno*, *viničový hrozen*, *klas*, *sviatok Týždňov*, *dožinky*, *vence ražné*; *Podobenstvo o rozosievačovi/Pšenica a kúkol*, *Útek do Egypta* (*Hall*); *Nodotus*, *Walpurga*, *Persefone*, *Demeter*, *Šala*; *Blízky východ*; *jačmeň*; *pšenica*, *rastliny*, *úroda*, *žatva*, *obilie*, *zrno*, *kosba*; *leto*

<http://www.xtec.cat/~fgonza28/berceo/caza.htm>

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/3051073962/in/photostream/>

<https://es.wikipedia.org/wiki/Trilla>

<https://ja.wikipedia.org/wiki/%E8%84%B1%E7%A9%80>

Mlátenie obilia (ilustrácia, obdobie Edo, 1615-1868)

I. I. Šiškin: Obilné pole (19.st.)

obilný klas - pozri *strom života, obilie, dožinky, dožinkový veniec, cep, žatva; Eiréné; mesačné obrazy*

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/3051073494/in/photostream/>

Mlátenie obilia (1422-1411 pr.Kr. Trilla por medio del pisoteo de las mieses.
Mlátenie obilia (hypogeum faraóna Menasa v Tébach, Egypt, 1411 pr.Kr.)

Svätý Václav na poli (Velislavova bible, 14.st.)

August. Mlátenie obilia cepom (mesačný obraz zo stredovekého rukopisu)

August a Panna (mesačný obraz a zverokruhové znamenie, stredoveký kalendár)

Autor neznámy: Pitie vody. Júl (detail augsburgského mesačného obrazu, 1531)

Autor neznámy: Lov na prepelice. Júl (detail augsburgského mesačného obrazu, 1531)

August a Panna (stredoveký kalendár)

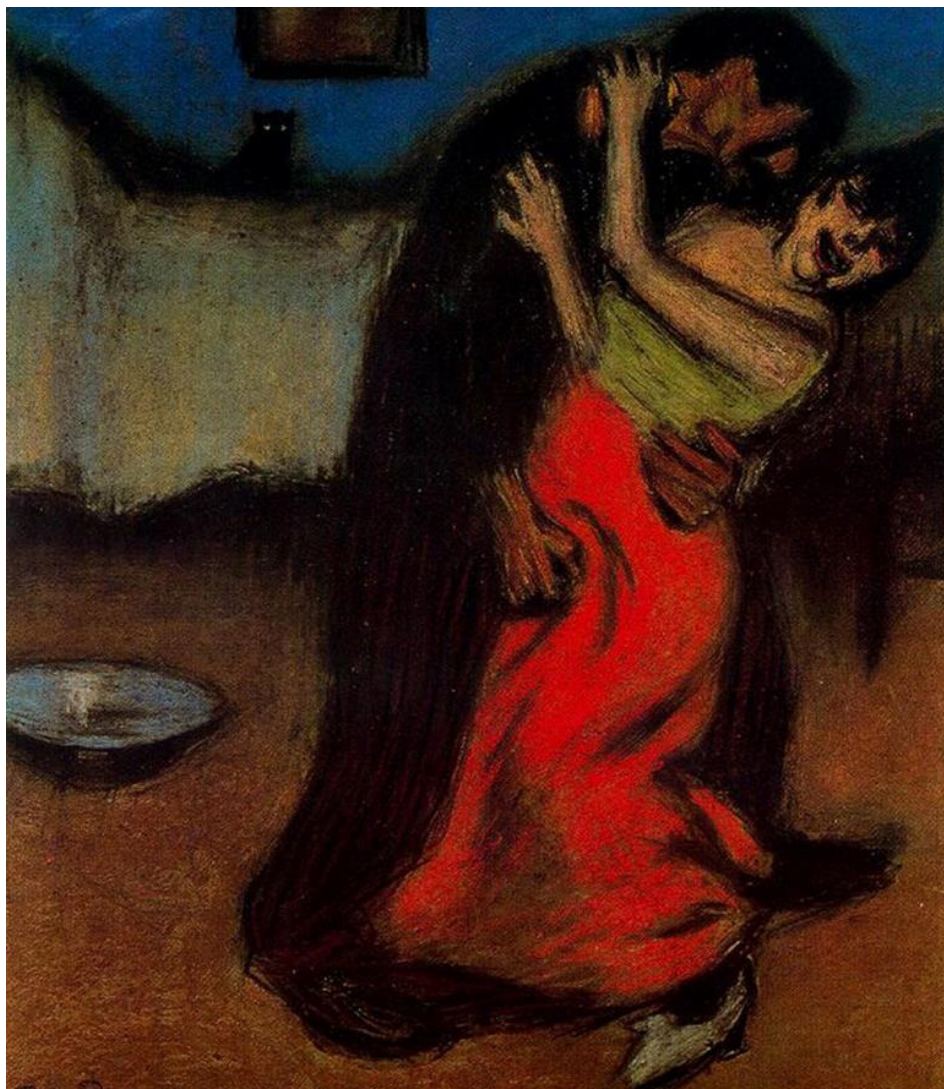

Júl a Lev (mesačný obraz a zverokruhové znamenie, stredoveký kalendár)

August. Mlátenie obilia (mesačný obraz zo stredovekého rukopisu)

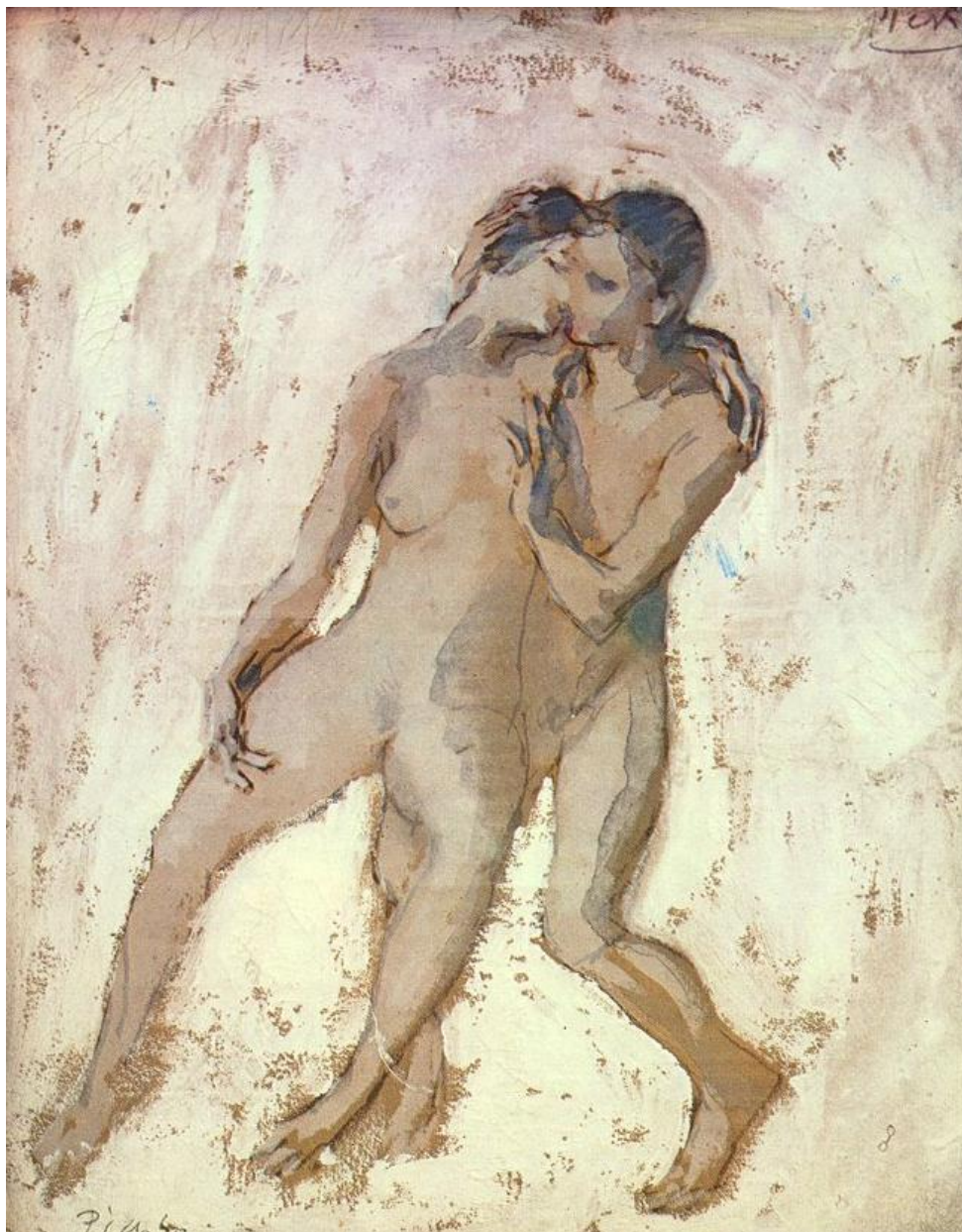
objatie - pozri *láska telesná*

P. Picasso: Brutálne objatie (1900)

P. Picasso: Objatie (1903)

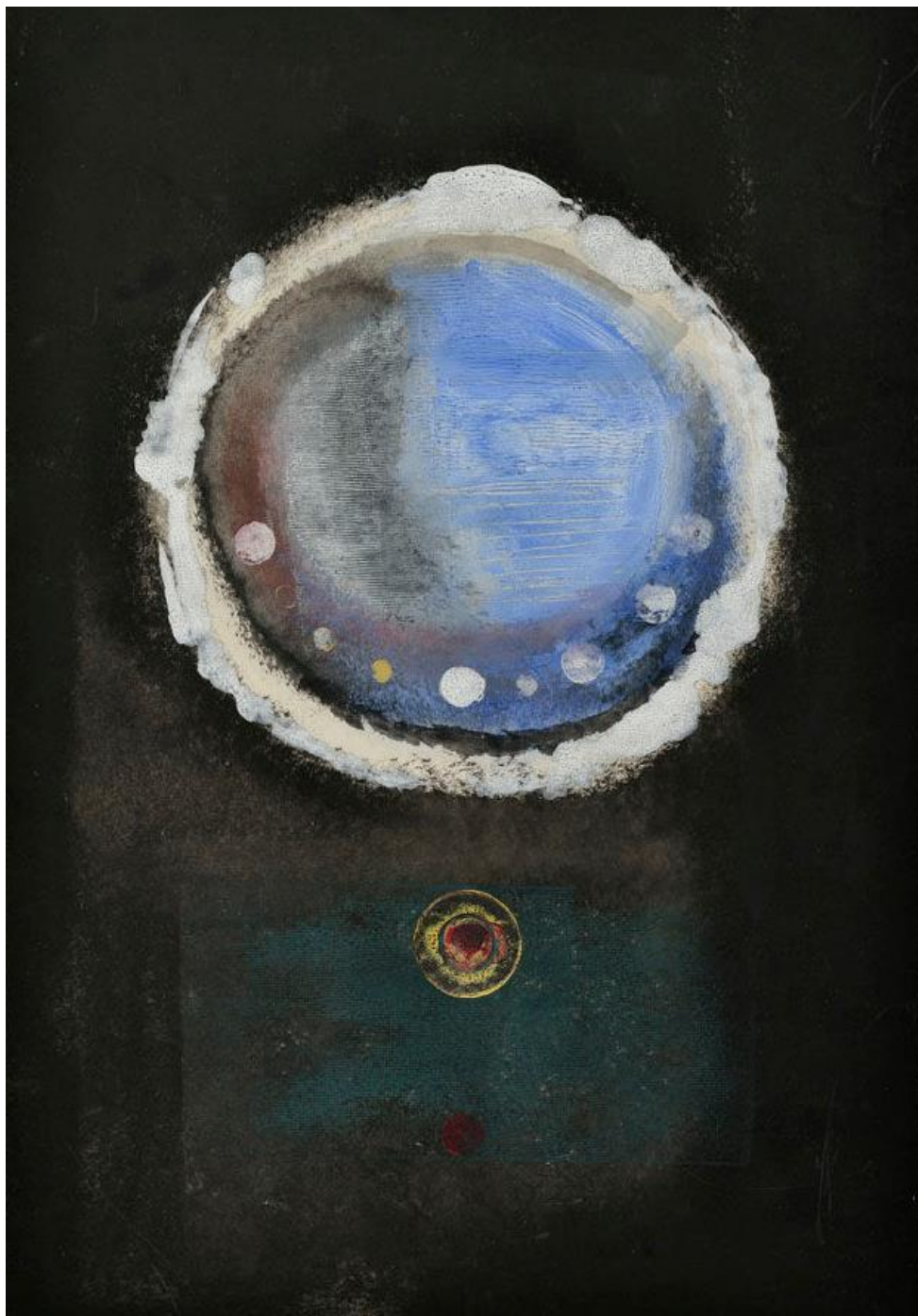

P. Picasso: Prepletené akty (1905)

objednávateľ - Baleka: jednotlivec alebo inštitúcia ovplyvňujúca priamo alebo nepriamo vznik umeleckého diela, jeho podobu a uplatnenie; objednávateľ je dôležitým faktorom, ktorým sa zaoberá predovšetkým sociológia umenia; vzťah *umelca* a objednávateľa odzrkadľuje spoločenské postavenie obidvoch, zjavnú aj skrytú, priamu aj nepriamu závislosť umelca na obecnej spoločenskej objednávke, ktorá býva konkrétne špecifikovaná objednávateľom a tiež ním finančne zaistená; objednávateľ zasahuje do výtvarných, obsahových zložiek diela, ktorých obsah ovplyvňuje z hľadiska svetonázoru (pozri *concelto*), z hľadiska funkcie diela (románske, gotické umenie, renesancia, barok, *votívne* diela, *pamätníky* ap.); tovarová povaha umenia rozvíjala aj typ sprostredkovanej väzby umelca a objednávateľa, ktorý zostával umelcovi neznámy; výtvarné, cenové a ďalšie požiadavky sprostredkováva v tomto prípade umelecký trh svojou poptávkou; tvorba pre neznámeho objednávateľa - kupca uvoľnila bezprostredný vzťah umelcovej sociálnej a myšlienkovvej závislosti na objednávateľovi a posilnila najmä v novoveku tvorivú slobodu individualizáciou umeleckého prejavu; porovnaj *mecenáš*, *donátor*; pozri *umelecký obchod*

objekt - v *modernom umení* 20.st. predmet vytrhnutý z tradičného, všedného jestvovania a obdarený výtvarnou funkciou; v protikladu k umeniu objektu je napr. *minimal art*; jedným z prvých objektov bol Picassov obraz *Zátišie s vypletanou stoličkou* z 1911-12 (*syntetický kubizmus*); pozri *asambláž*, *ready-made*, *objekt-trouvé*, *koláž*, *montáž*, *glouage*; *umenie objektu*, *citát*, *bricolage artistique*,

antistroj, mobil, stabil, monolit, kniha-objekt, body painting, body art, sound-sculpture; umenie objektu

M. Čunderlík: Archaické zrkadlo (1963)

objekt kinetický - v klasickej fáze *kinetického umenia* (50.roky 20.st.): *mobil* a *antistroj*; pozri *sochárstvo*

objekt konštruktivistický - pozri *stabil, mobil*

objekt Merz - v *modernom umení* postup založený na princípe *montáže*, obdobný (totožný ?) s *obrazom Merz*; (K. Schwitters)

objekt výtvarný - *výtvarný objekt*

objekty mytologické - *mytologické objekty*

objekty severskej mytológie - pozri *Ægor, andvarinaut, Brisingamen, Draupni, Gungni, Mjöllni, Medovina* poézie, *Skidbladni, Tyrfin*; *objekty severskej mytológie, lode severskej mytológie, artefakty v severskej mytológii, mytologické meče, severská mytológia, artefakty severskej mytológie*

https://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:P%C5%99edm%C4%9Bty_seversk%C3%A9_mytologie

objekty vesmírne - vesmírne objekty

objem - miera trojrozmerného predmetu (pozri priestor, plocha, línia, čiara; matematika); objem je vždy nezáporný, jednotkou miery objemu je zvyčajne kocka o veľkosti hrany 1 m; pozri osvetlenie frontálne; kompozícia; modelácia, perspektíva; biomorfnosť; P. Cézanne

objets-standart/objets-typ - v purizme: výtvarné prvky charakteristické svojím odosobením, zbavené citovosti a náladovosti alebo symbolickosti

objet surrealiste - netradičná technika, vytvorený objekt užívaný najmä v sochárstve v rámci novej predmetnosti ale pred 2.sv.vojnou aj v dadaizme a surrealizme; cieľom bol nový pohľad na vec, predmet vyčlenený zo svojej všednosti, všedných, zvyčajných vzťahov a funkcií; poetizovaná realita (H. Arp, Dominguez, M. Ernst, Giacometti); pozri modernizmus

objet trouvé - nájdený objekt (okruhiak, list apod.), začleňovaný do výtvarného diela; ako netradičná technika používaný už dadaizmom, surrealizmom a po 2.sv.vojne novým realizmom; cieľ podobný ako pri objet surréaliste; pozri bricolage artistique; modernizmus; koláž, presáž; minimal art

objets-typ - objets-standart

Obkľúčenie tábora svätých - Gog a Magog

obkročmá klenba - klenba obkročmá

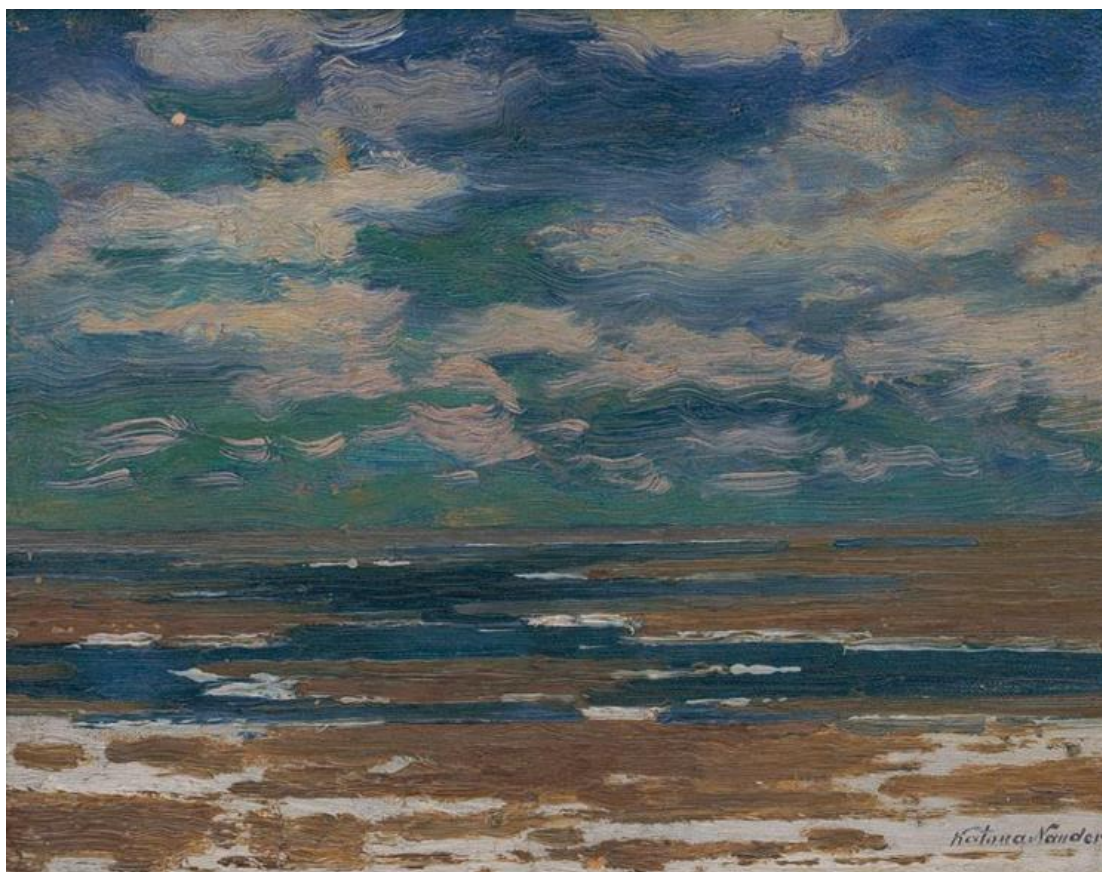
oblak - Baleka: vo väčšine starovekých mytológií symbolom plodnosti, oplodňujúcej sily a života (tieni páliace slnko, prináša rastlinám vlahu); súvisí aj s významom dažďa; pre tvarovú premenlivosť a miesto na oblohe považovaný za jav blízky božstvám; podľa tvaru: príbytky (paláce, stany), čriedy (barančeka) alebo poslovia príp. desivé bytosti z iného sveta; oblaky boli viditeľnou časťou neba, nad ktorými sa otváral iný svet (Rubens: *Olympskí bohovia*); oblak bol symbolickým sprostredkovateľom medzi duchovným (premenlivým a neuchopiteľným) a pevným, tvarovo určitým svetom; > súvisel so symbolickými významami svetla a vody a tým aj života a plodnosti; v orfickom kulte boli oblaky počas dymových obetí vzývané na oplodnenie matky Zeme, v antike spájané s hornými, pozemskými vodami Neptúnovej ríše; vo výtvarnom umení značí oblak nebo, majestátnosť božstiev alebo zbožtených osôb, zastupuje však aj predstavu kozmického prírodného diania (Rembrandt, Turner, impresionisti, Gogh); pozri nebo, mandorla (Hall); kentaur

A. Houbraken: Návšteva Pallas Atheny u Apollóna na Parnase (1703)

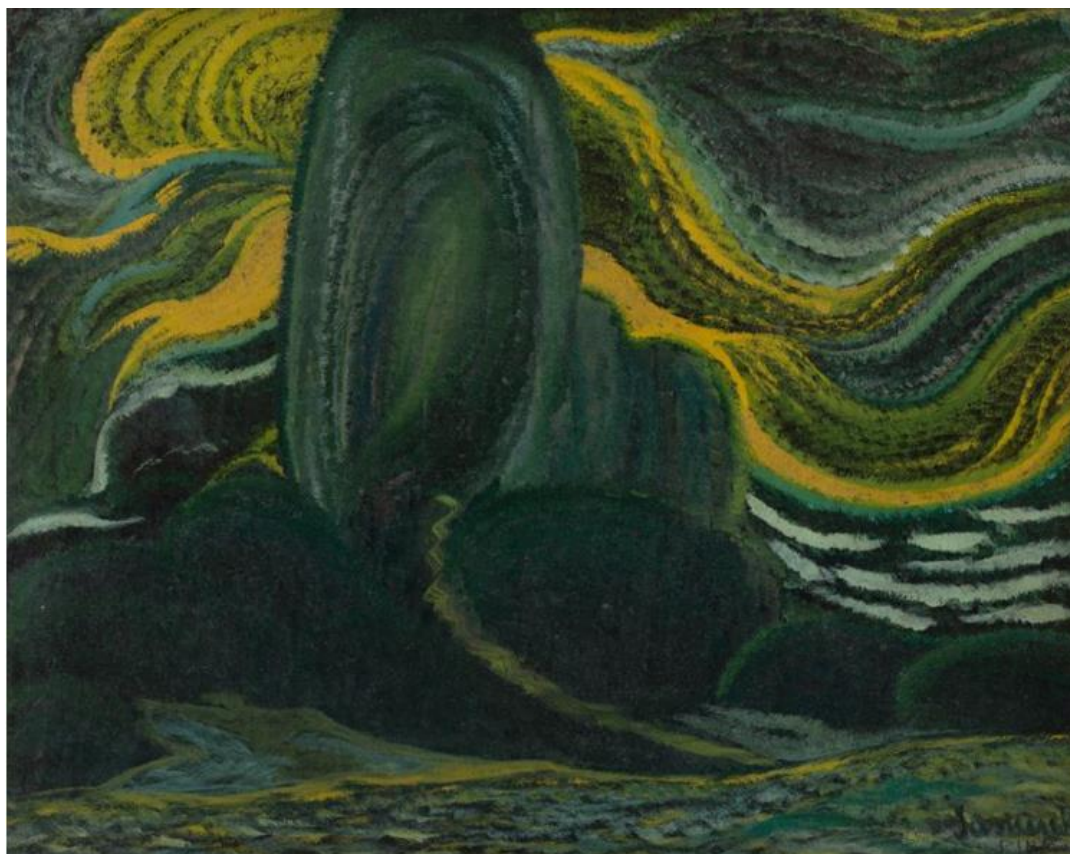
W. Turner: Piata rana egyptská (19.st.)

N. Katona: Krajina s jarnými oblakmi (1910-1930)

A. P. Weisz-Kubínčan: Kompozícia (1930-1940)

A. Jasusch: Krajina s oblakmi (1924)

oblaková páska - Baleka: tvarom odvodená z *oblaku* (nedostupného, tajomného, zahal'ujúceho); oblaková páska znázorňuje nebeskosť a božskosť; predstavuje *nebo* (stredoveké *miniatury*, *iluminácie*, obrazy, *mozaiky*); tvorí zvlnený okraj *mandorly*, obopína sv. *Trojicu*, nebeské kruhy, zemskú sféru so *slnkom* a *mesiacom* (Boh-Stvoriteľ ako zememerač; franc. *Bible moralisée*, pol.13.st.; Národné múzeum vo Viedni); alebo je iba voľne umiestnená v priestore; oblaková páska vo tvare stužky zapletenej do vlasov *anjelov* upomína na ich božskosť; oblaková páska spínajúca vlasy ako *páska čelná*, zachováva si ornamentálne zvlnenie voľných koncov, znamená vanutie *logu* (božskej sily); motív prenikol do byzantského a západného umenia v pol.13.st. (Pucelle) z čínskeho umenia (motív nazývaný *čiči*)

oblamované kladie – zalamované kladie

oblát - v *rímskokatolíckej cirkvi* laik, zdieľajúce spiritualitu rádu s reholí sv. Benedikta, ku ktorému je pridružený (pozri *benediktíni*; oblátske spoločenstvá majú *benediktíni* a *cisterciáni*; iné poriadky (napr. *premonštráti*, *dominikáni* alebo *františkáni*) majú pri sebe podobnú inštitúciu, ktorej príslušníkom sa hovorí terciári; slovo oblát znamená v doslovnom preklade „obetovaný Bohu“; v počiatkoch kresťanstva boli pojmom obláti označované deti, ktoré rodičia zasvätili Bohu a z ktorých sa neskôr stali príslušníci duchovného stavu; v neskoršej dobe, v súvislosti s pôsobením benediktínskeho a neskôr cisterciánskeho rádu, sa pojmom oblát otec označoval človek, ktorý žil mimo *kláštora*, ale mal podiel na spiritualite konkrétneho spoločenstva, ku ktorému bol prepojený; o prijatí do spoločenstva oblatov rozhodoval predstavený (opát alebo prior) konkrétneho rehoľného spoločenstva, a spravidla tiež oblatov do spoločenstva prijímal; od 16.st. vznikali rehoľné kongregácie, v ktorých názve sa slovo oblát vyskytovalo

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Obl%C3%A1t>

oblátka - pozri *vianočné menu*, *hostia*

oblátky olivetánske - oblátky z Tor de 'Specchi

oblátky z Tor de 'Specchi - rehoľná rodina založená *Františkou Rímskou* v 15.st.; pozostávala z rovnako *charitatívne* zmýšľajúcich žien, ktoré pomáhali počas *moru* a pôsobili vo spojení s *benediktínskym* kláštorom na Monte Oliveto > tiež názov *olivetánske oblátky*; príslušníčky oblečené do čierneho habitu a bielej kapucne; pozri *olivetáni*

oblečenie, oblek - odev

oblečenie židovské - židovské oblečenie

obliehanie - pozri *opevnenie*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Siege>

obloha - pozri *nebo*; *závoj*; *Vojničov rukopis*

obloun - 1.český termín pre *torus*

2.ozdobný *prút*, ktorého prierez tvorí štvrt'kruh, polkruh alebo trojštvrťtinový *kruh*; pozri *kružba*

oblounový prstenec - prstenec oblounový

obloženie drevené - táflovanie

oblúčikový štýl/rondokubizmus - národný dekoratívny štýl v 20.rokoch 20.st., ktorý sa objavil v časoch kubistickej architektúry najmä v tvorbe architekta Pavla Janáka pražský palác Reunione Adriatica, 1922-25); Josef Gočár: bývalá Banka československých légii na Poříčí v Prahe (1921-23)

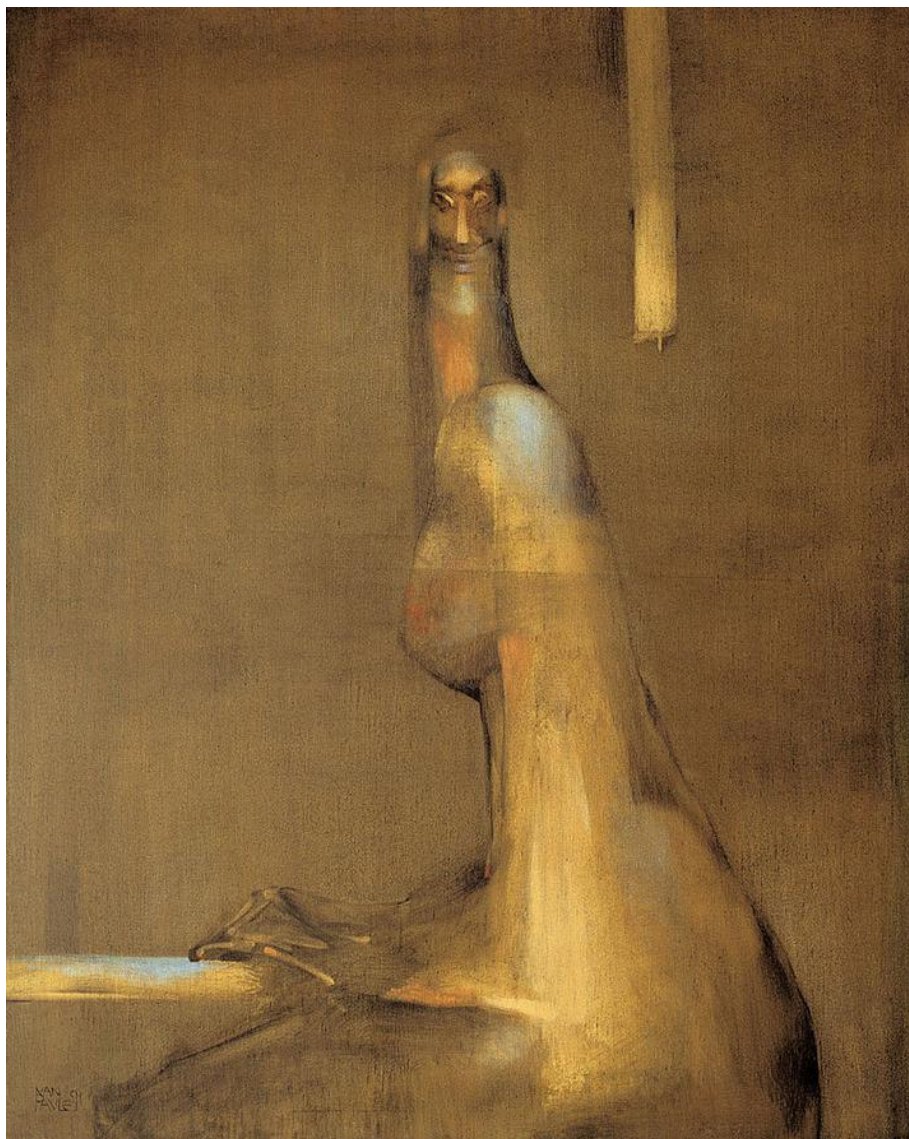
J. Gočár: Legiobanka v Prahe

P. Janák: palác Reunione Adriatica v Prahe

oblúčikový vlys - vlys *oblúčikový*

obluda, obludný - pozri *monštrá*; heraldické figúry, teralógia

I. Pavle: Stratený deň (1991)

oblúk - lat. *arkus*; nem Bogen; zaklenutá konštrukcia v otvore *múra* alebo *hale*; zachycuje záťaž, prenáša ju na podpory (*piliere, stĺpy*); oblúk stavaný z klinových alebo pravouhlých kameňov s klinovými maltovými škárami; na podpierkach sedia pätky oblúka často s hlavicou (pozri *prepásanie*); *pätkový klenák* je prvý kameň oblúka, *záverečný klenák* je posledný kameň oblúka (nachádza sa hore uprostred); vzdialenosť podper oblúka sa nazýva rozpätie: *rozpon/svetlosť*; výška oblúka (vzopätie) je vzdialenosť od záveru oblúka k pätky oblúka; *čelo oblúka* sa nazýva predná a zadná plocha oblúka; *podhl'ad* je vnútorná plocha oblúka; *chrbátom* sa nazýva horná vonkajšia plocha

typy oblúkov:

- polkruhový*
- segmentový/plochý*
- eliptický/parabolický*
- zložený*
- sedlový/konzolový*
- hrotitý/tupouhlý/stlačený*
- hrotitý/normálny/rovnostranný*
- hrotitý/ostrouhlý,prevýšený*
- lancetový*
- trojlistový/kruhový/d'atelinkový list/jeptiška*

- laločnatý/viaclaločnatý
- kýlový
- somársky chrbát
- drapériový/závesový/záclonový
- tudorovský
- podkovový/maurský
- prevýšený
- kobylika hlava
- odľahčovací
- stúpajúci
- hviezdicový (pozri pas; archivolta)

Dudák: klenutá konštrukcia nad otvorom v múre alebo v priestore; nesie ťarchu muriva nad sebou alebo ju prenáša na opory (piliere, stĺpy); používal sa v *archivoltovom systéme*; oblúk je zvyčajne vymurovaný z *klenákov*, vo vrchole uzavretý ústredným klenákom (pozri *klenák záverečný*); niekedy (najmä v modernej architektúre, ale aj v *architektúre rímskej*) je monolitický (*emplekton*, *betón*), prípadne montovaný; tvar a rozmery sú určené rozponom, svetlosťou (výškou) a *pätkami*; rozšírením oblúku do hĺbky vznikne *klenba*; popri funkčných požiadavkách ovplyvnený aj *slohom*; používaný často v *Mezopotámii*; v *egyptskej* a *klasickej gréckej architektúre* nebol rozšírený; oblúk sa užíval od čias *helenizmu* a najmä v *rímskej architektúre*, v ďalších európskych historických slohoch a v *architektúre islamskej*; základné typy oblúkov:

- oblúk priamy
- oblúk polkruhový/oblúk plný/oblúk románsky
- oblúk eliptický
- oblúk kobylika hlava
- oblúk lomený/hrotitý/gotický:
- oblúk šesťdesiat stupňový/rovnostranný
- oblúk prevýšený/lancetový
- oblúk stlačený/nízky/tupý
- oblúk tudorský
- oblúk „somársky chrbát“/španielsky oblúk
- oblúk kýlový
- oblúk trojlistový/ďatelinový list
- oblúk záclonový/oblúk drapériový/oblúk závesový
- oblúk hviezdicový
- oblúk podkovový/oblúk maurský
- oblúk karnýžový
- oblúk deliaci
- oblúk odľahčovací
- oblúk oporný
- oblúk palladiovský
- oblúk sýrsky
- oblúk triumfálny
- oblúk vignolovský

[http://www.wikiwand.com/de/Bogen_\(Architektur\)](http://www.wikiwand.com/de/Bogen_(Architektur)) (typy oblúkov)

http://www.burgenseite.com/ksf/spgotfenster_txt.htm (typy oblúkov)

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%80%D0%BA%D0%B0>

[http://de.wikipedia.org/wiki/Bogen_\(Architektur\)](http://de.wikipedia.org/wiki/Bogen_(Architektur))

<http://en.wikipedia.org/wiki/Arc>

[http://fr.wikipedia.org/wiki/Arc_\(architecture\)](http://fr.wikipedia.org/wiki/Arc_(architecture))

[http://it.wikipedia.org/wiki/Arco_\(architettura\)](http://it.wikipedia.org/wiki/Arco_(architettura))

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Oblouk_\(architektura\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Oblouk_(architektura))

J. Alt: Pohanské vráta (1816)

oblúk čelný - oblúk, ktorý vznikne rozrezaním plochy *klenby* a múra; vymedzuje *klenbové pole* po strane; vznikne rozrezaním plochy *klenby* a steny; vymedzuje *klenbové pole* po strane a býva často vyznačený pozdĺžnym pásom alebo *čelným rebrom*; pozri *rebro „přízední“*

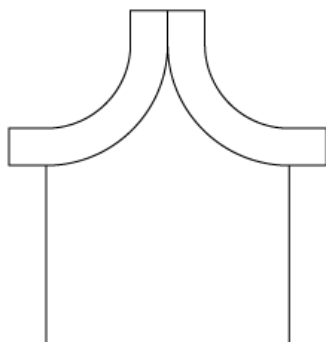
oblúk d'atelinový list - klenbový *oblúk* zložený z niekoľkých kruhových segmentov, ktorý vytvára tvar *trojístku* (pozri *d'atelina*); užívaný v gotickej architektúre k profilovaniu okenného otvoru alebo ako pôdorysný typ; pozri *kríž d'atelinový*/kríž Lazárov; *list d'atelinový*

Dudák: d'atelinový list je synonymum *oblúka trojlistého*; motív d'atelinového trojlistu bol v gotickej architektúre používaný aj pre okennú *kružbu* a ako jeden variant pôdorysnej *dispozície*

oblúk deliaci - oblúk medzi strednou a bočnou *lod'ou*, alebo medzi susednými *lod'ami*; nad ním sa nachádza *múr deliaci*

Dudák: oblúk deliaci dve susediace *klenby*; ku klenbám je preto postavený naprieč

oblúk drapériový/oblúk záclonový/oblúk závesový - Dudák: typ *oblúka lomeného*; zložený z radu segmentov; rozšírený najmä v neskej gotike; obrázok Dudák str.646

oblúk Ecce homo - Keller: v *Jeruzaleme*, kde začína *Via dolorosa* sa nachádza oblúk ťahajúci sa z bývalej Pilátovej prefektoria; pod týmto oblúkom ukazoval prokurátor zbičovaného *Ježiša Krista* davu a známym vyhlásením „Ecce homo!“ mu dával poslednú možnosť zvážiť svoje volanie po smrti;

cesta od oblúka „Ecce homo“, kde kedysi bola Pilátova súdna sieň, po úzkej ceste Via dolorosa k chrámu *Božieho hrobu* nie je dlhá viacej ako tisíc krokov; pozri *Jeruzalem*

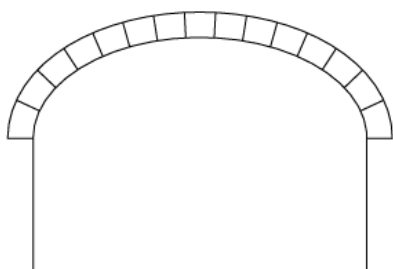
http://translate.google.sk/translate?hl=sk&sl=iw&u=http://he.wikipedia.org/wiki/%25D7%259B%25D7%25A0%25D7%25A1%25D7%2599%25D7%2599%25D7%25AA_%25D7%25A1%25D7%25A0%25D7%2598%25D7%2594_%25D7%2590%25D7%25A0%25D7%2594&prev=/search%3Fq%3D%25D7%2591%25D7%2599%25D7%25AA-%25D7%2597%25D7%25A1%25D7%2593%25D7%2590%26hl%3Dsk%26rlz%3D1C1TEUA_enSK466SK466&sa=X&ei=ySivUb7EOsnEtAanrICwDg&ved=0CEAQ7gEwAQ
http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A7%D7%95%D7%91%D7%A5:Via_Dolorosa.jpg

Oblúk Ecce Homo (fotografia, 1898)

oblúk eliptický - typ *oblúka lomeného*; skonštruovaný tak, aby stredy *kružníc* boli umiestnené vo vnútri rozponu; charakteristický pre ranú gotiku; špecifickým rysom eliptického oblúka je *kobylija hlava*; používaný najmä na *schodiskom*; obrázok Dudák str.646

oblúk eliptický stlačený/oblúk stlačený/oblúk nízky/oblúk tupý/oblúk oválny - skonštruovaný tak, aby stredy *kružníc* boli umiestnené vo vnútri rozponu; jeho výška je nižšia ako polovina rozponu; obrázok Dudák str.646

oblúk eliptický výškový - Dudák: výškový eliptický oblúk je vymedzený výškou elipsy s dlhšou osou na výšku; jeho výška je väčšia ako polovina rozponu

oblúk gotický - *oblúk lomený*

oblúk holandský - *oblúk priamy*

oblúk hrotitý - *oblúk lomený*

oblúk hviezdicový - Dudák: typ *oblúka lomeného*; je tvorený segmentmi, ktorých stredy ležia mimo oblúk; vytvára charakteristický obrazec časti hviezdy

oblúk karnýžový - Dudák: jeho tvar je daný tromi navzájom sa dotýkajúcimi kružnicami, ktorých stredy sú vo vodorovnej rovine; prostredná kružnica určuje vnútornú stranu stredovej časti oblúka, obidve postranné kružnice určujú vonkajšiu stranu postranných častí oblúka; obrázok Dudák str.646

oblúk kobyľia hlava - typ oblúka, v ktorom sú päty v nerovnej výške (na *schodisku*)

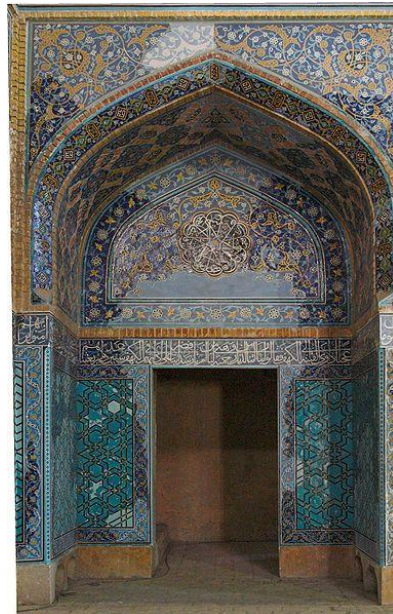
Dudák: špecifická podoba *oblúka eliptického*; oblúk konštruovaný z dvoch stredov; jeho pätky nie sú na rovnakej úrovni; obrázok Dudák str.646

oblúk Konštantínov - Konštantínov oblúk

oblúk kýľový - Dudák: typ *oblúka lomeného*; vznikol spojením *somárskeho chrbta* a *oblúka podkovového/maurského*; pripomína obrátený lodný kýl; obrázok Dudák str.646; pozri *íván*

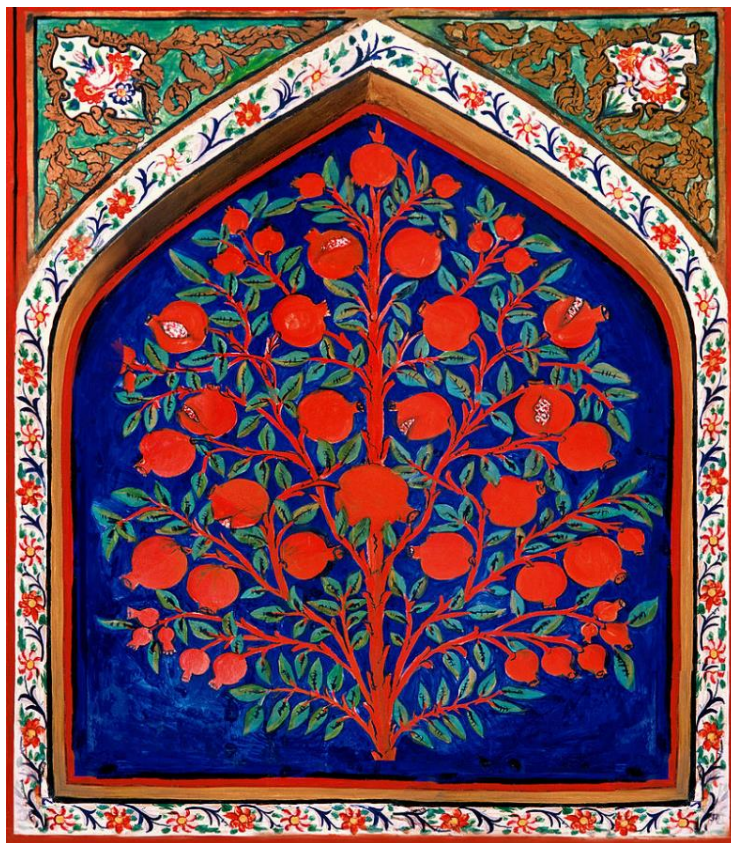
-iná literatúra uvádza ako synonymá: *kýľový oblúk/somársky chrbát/sedlový oblúk*

-nazvaný podľa nahor obráteného lodného kýlu, niekedy nazývaný aj *sedlový oblúk*, *oslí chrbát*, *ogival*; *oblúk* používaný v *partikulárnej gotike nemeckej* aj v *barokovej gotike*

Lomené oblúky hrobke proroka Abakuka (Toyserkan, Irán)

Lomený oblúk Modrej mešity (Tabríz, Irán)

Strom života (palác Chánsky palác Şəkilov, Azerbajdžan, 1797)

oblúk laločnatý/viacklaločnatý -

oblúk lancetový - *oblúk prevýšený*; úzky, s hrotitým zakončením pripomínajúci lancetu (zlievačská pomôcka na vyhladenie formy); používal sa prevažne v gotickej architektúre 13.st.; tzv. lancetové okná typické pre ranú anglickú gotiku (*early english style*)

Dudák: jeden z typov *oblúka lomeného*; má vlastnosti *oblúka prevýšeného* (väčšiu výšku ako polovinu rozponu); konštruovaný tak, aby stredy jeho kružníc boli umiestnené zvonku rozponu oblúka; býva úzky, s hrotitým zakončením pripomínajúci lancetu (zlievačská pomôcka na vyhladenie formy); používal sa prevažne v gotickej architektúre 13.st.; tzv. lancetové okná typické pre ranú anglickú gotiku (*early english style*); obrázok Dudák str.646

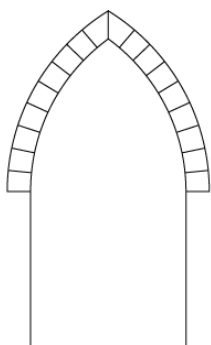

Kostol sv. Štefana, Bournemouth, Dorset

oblúk lomený/oblúk hrotitý/oblúk gotický - prevažne gotický tvar otvoru *okna*, dverí; pozri *ogival*, *oblúk lancetový*, *kýlový/somársky chrbát/sedlový*, *oblúk tudorovský*; *kúdu*

Dudák: vymedzený rovnostranným trojuholníkom, zvyčajne tvorený dvoma úsekmi kružnice, ktorých stredy boli na priamke vytvárajúcej základňu oblúku rôzne umiestnené; lomený oblúk poznala už *mezopotámska* architektúra (najstarší doložený na *asýrskom* reliéfe z *Ninive* zo 7.st.pr.Kr.) a najmä v *islamskej* architektúre (prvý raz pravdepodobne v 9.st.); v Európe sa lomený oblúk užíval už vo francúzskej románskej architektúre; dokonalosť získal v gotickej architektúre, pre ktorú sa stal typický; výhodou oproti *románskemu oblúku* (pozri *oblúk polkruhový*): *križová klenba* konštruovaná pomocou lomeného oblúka mohla byť nad obdĺžnikovým pôdorysom, lomený oblúk spôsoboval oveľa menšie šikmé tlaky, lomený oblúk umožňoval zaklenúť do stejnej výšky priestory rôznej šírky; varianty lomeného oblúka:

- oblúk šesťdesiat stupňový/rovnostranný
- oblúk prevýšený/lancetový
- oblúk stlačený/nízky/tupý
- oblúk tudorský
- oblúk „somársky chrbát“/španielsky oblúk
- oblúk kýlový
- oblúk trojlistový/d'atelinový list
- oblúk záclonový/oblúk drapériový/oblúk závesový
- oblúk hviezdicový
- oblúk podkovový/oblúk maurský
- oblúk karnýžový

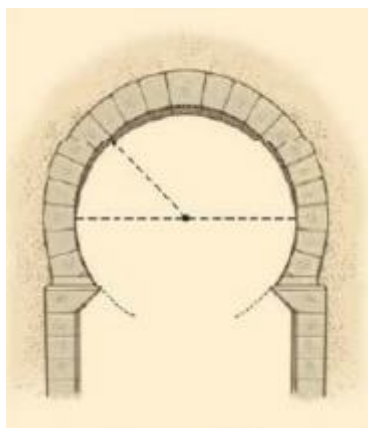

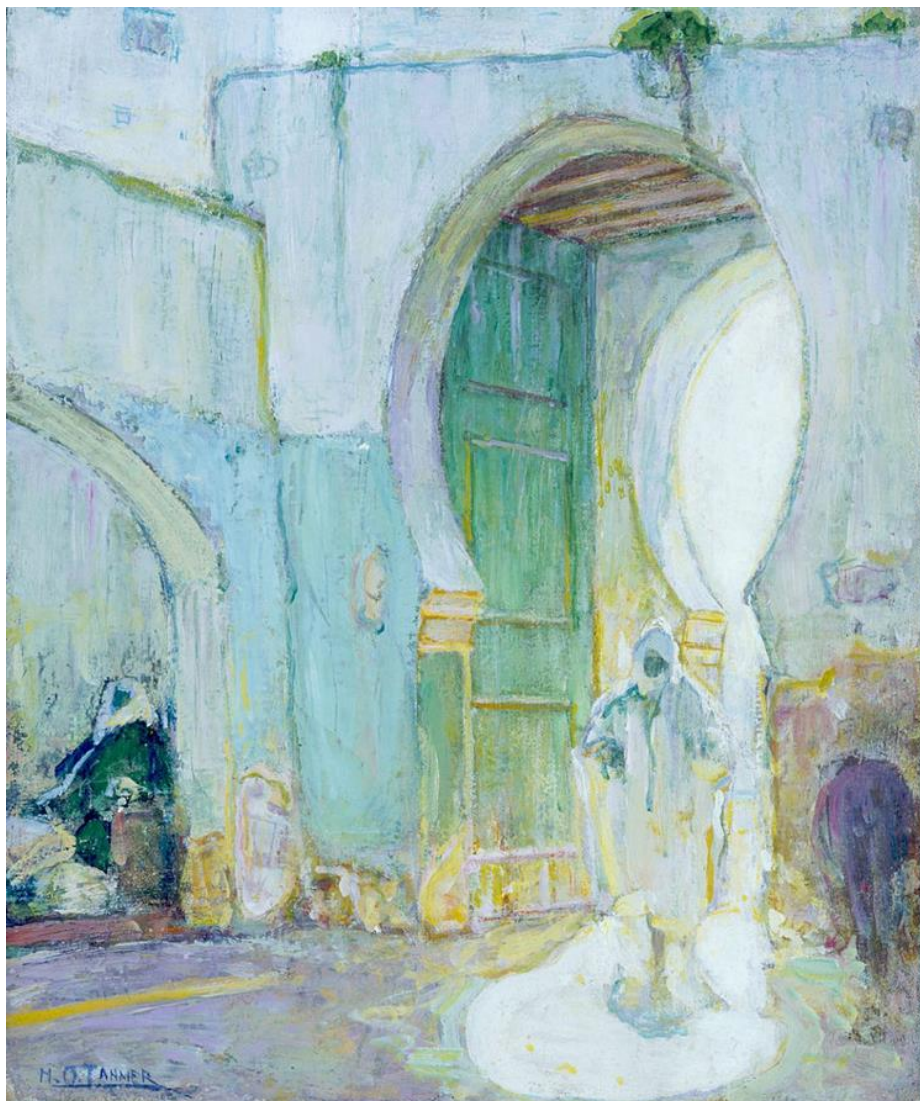
A. Aldorfer: Sťatie Jána Krstiteľa (drevorez, 1512)

P. van Bredael: Sviatok na mestskom trhu (kermesse, 1719)

oblúk maurský - oblúk podkovový

H. O. Tanner: Brána, Tanger (1912)

oblúk nízky - oblúk eliptický stlačený

oblúk odľahčovací/odľahčujúci pás - konštrukčný *oblúk* v murivu nad *oknom* alebo dverami; pozri *okno združené, oblúk slepý*

Dudák: odľahčujúci klenutý segmentový oblúk, zvyčajne ukrytý v murive nad otvorom okna alebo v priechoch; prenáša hlavné zaťaženie do podpor; často použitý aj v plnom mure pre jej spevnenie

F. E. Weirrotter: Život v zrúcaninách (detail, lept, capriccio, 1750–1770)

oblúk ogival - ogival

oblúk okenný - pozri *kružba, triskelias, štvorlistok, mniška, panel, arbelos*

oblúk oporný - oporný oblúk

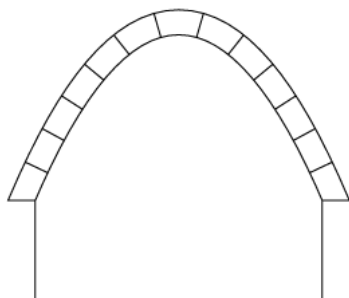
oblúk oslí chrbát - oblúk španielsky

oblúk oválny - oblúk eliptický stlačený

oblúk palladiovský/oblúk vignolovský/oblúk sýrsky/oblúk serliovský - Dudák: tiež názov *palladiovský motív, vignolovský motív*; renesančný (*serliovský oblúk*), klasicistický (*oblúk vignolovský, palladiovský*) a empírový motív, ktorý vychádza z princípu *oblúka sýrskeho* známeho už v 3.st. v rímskej Sýrii

-názov podľa talianskeho architekta a teoretika Andrea Palladia (†1580); *palladiovský motív* je symetrická kompozícia troch otvorov okien, vchodu alebo *arkády*, z ktorých stredný otvor vrcholí kruhovým poloblúkom a dva bočné, užšie, sú zakončené priamym prekladom (*architrávom*)

oblúk parabolický -

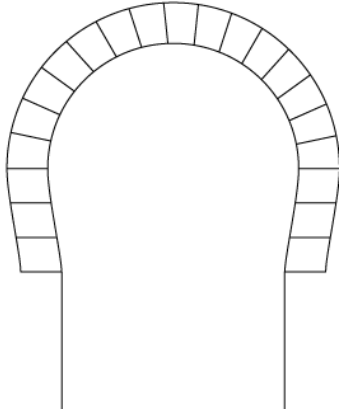

oblúk plný - oblúk polkruhový

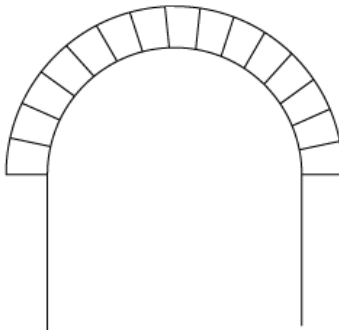
oblúk plochý - oblúk segmentový

oblúk podkovový/oblúk maurský - *románsky oblúk* v oblom tvare *podkovy*, typický pre maurskú architektúru (pozri *maurský sloh*); pozri *mozarabské umenie*, *mudéjarský štýl*, *ajimez*; porovnaj *gávákša*; *íván*; v *budhistickej* architektúre pozri *kúdu*; *Beatus Girona*

Dudák: typ *oblúka lomeného* alebo *oblého*; nezávisle na sebe sa používal v *islamskej* a *vizigótskej* architektúre; používal sa aj v *mozarabskom* a *mudéjarskom* štýle; obrázok Dudák str. 646

oblúk polkruhový/oblúk plný/oblúk románsky - Dudák: stred polkruhového oblúka leží vo výške *pätiek*; jeho polomer sa rovná polovine rozponu; výška = polomer; užívaný v radu historických slohov, príznačný najmä pre *románsky sloh*, ale tiež pre *renesanciu*; môže mať podobu *oblúka prevýšeného* alebo *segmentového/plochého*; obrázok Dudák str.646

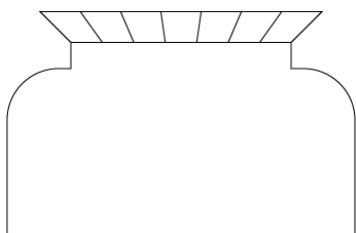

A. Dürer: Klaňanie troch kráľov (1503)

oblúk prevýšený - Dudák: má väčšiu výšku ako polovinu rozponu; patrí sem napr. *oblúk lancetový*

oblúk priamy/oblúk holandský - Dudák: oblúbený vo francúzskej renesancii; často napodobňovaný v neorenesancii; pri konštrukcii obvykle používal *nadpražie*; obrázok Dudák str.646

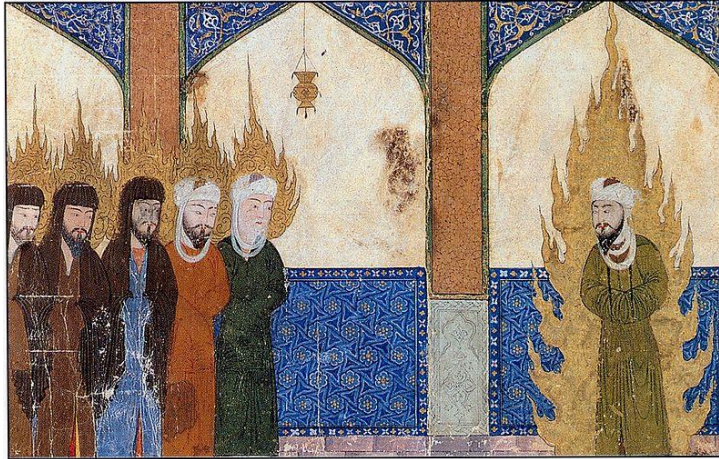

oblúk románsky - oblúk polkruhový

oblúk rovnostranný - oblúk šesťdesiat stupňový

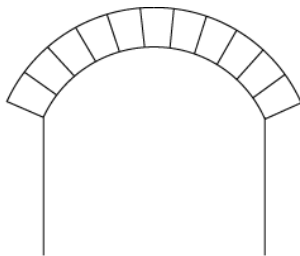
oblúk rozperný - prampouch

oblúk sedlový - v niektorej literatúre synonymum pre *somársky chrbát* a *kýlový oblúk*; (Dudák tento názov pri svojom delení neuvádza)

Mohamed učí Abraháma, Mojžiša a Ježiša modliť sa (perzský rukopis)

oblúk segmentový/oblúk plochý - Dudák: má výšku nižšiu ako polovina rozponu a stred pod úrovňou pätiiek - pod líniou rozponu; je jednou z podob *oblúka polkruhového*; obrázok Dudák str.646

oblúk serliovský/serliovský motív - oblúk na princípe *sýrskeho oblúka* známeho už v rímskej architektúre v Sýrii, 3.st.; popísaný v spisoch renesančného talianskeho architekta, maliara a teoretika Sebastiana Serlia (†1554); z neho vychádzal taliansky architekt Vignola (pozri *oblúk vignolovský*)

oblúk slepý - dekoratívny alebo členiaci oblúk pred stenou, ktorý neobklopuje žiadny priestor v múre; často usporiadaný do *arkády slepej*; niekedy je aj termínom pre *odľahčovací oblúk*, ktorý však má jasnú konštrukčnú funkciu

oblúk somársky chrbát - *oblúk španielsky*

oblúk stlačený - *oblúk eliptický stlačený*

oblúk stúpajúci - s päťami *oblúka* v nerovnakej výške (podobne *kobyliu hlavu*)

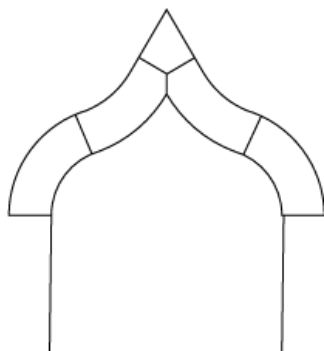
oblúk sýrsky - *oblúk palladiovský/oblúk vignolovský/oblúk serliovský*; názov sýrsky oblúk preto, lebo bol používaný už počiatkom 3.st. v rímskej Sýrii; je popísaný v spisoch Serlia (1475-1554; pozri *serliovský oblúk*)

-symetrická kompozícia troch otvorov okien, vchodu alebo *arkády*, z ktorých stredný otvor vrcholí kruhovým poloblúkom a dva bočné, užšie, sú zakončené priamym prekladom (*architrávom*); pozri *sýrsky architráv*

oblúk šesťdesiat stupňový/oblúk rovnostranný - Dudák: typ *oblúka lomeného*; konštruovaný tak, že stredy kružníc boli umiestnené v jeho *pätkách*, polomery kružníc sa rovnajú rozponu; najrozšírenejší oblúk gotickej architektúry; obrázok Dudák str.646

oblúk španielsky - synonymá španielskeho oblúka: *kýlový oblúk*, *sedlový oblúk*, *somársky chrbát*, *oslí chrbát*

- Dudák: typ *oblúka lomeného*; má *konvexne konkávne* boky; užívaný najmä v neskoréj gotike; názov somársky chrbát podľa charakteristického tvaru chrbta somára (v obdobnom tvare v stredoveku a renesancii sa konštruoval mučiaci nástroj v podobe dreveného osla; na jeho ostrú hranu boli odsúdenci obkročmo podsadzovaní); spojením španielskeho a *oblúka podkovového* vznikol *oblúk kýlový*; obrázok Dudák str.646

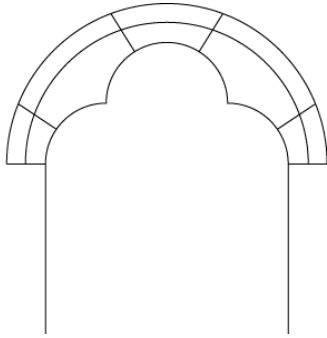

F. Hayez: Hárem (1866)

oblúk Titov - Titov oblúk

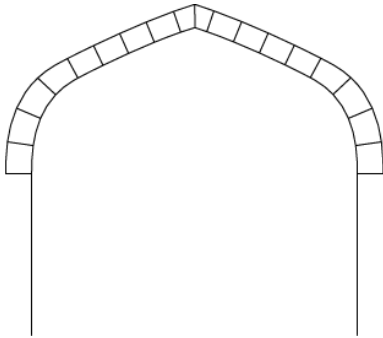
oblúk triumfálny - triumfálny oblúk

oblúk trojlistý/oblúk d'atelinový list - Dudák: typ *oblúka lomeného*; užívaný v islamskej architektúre a v gotike; ranogotický trojlistý oblúk bol zložený z niekoľkých kruhových segmentov, ktoré tvorili tvar trojlistu; motív d'atelinového trojlistu (pozri *oblúk d'atelinový list*) bol v gotickej architektúre používaný aj pre okennú *kružbu* a ako variant pôdorysnej *dispozície*; obrázok Dudák str.646

oblúk tudorovský - tupo hrotitý *lomený oblúk*; užívaný v *tudorovskej gotike* 14.-16.st. a *windsorskej novogotike*, 2.pol.19.st.; obrázok Dudák str.646

Dudák: typ *oblúka lomeného*; konštruovaný zo segmentov dvoch kružníc so stredmi vo vnútri rozponu, spojených tangentami (priamková dotyčnica krivky) v tupom uhle; používaný v anglickej architektúre 16. (*tudorská gotika*) a v romantizme (*windsorská novogotika*; v Čechách: prestavba hradu Hluboká)

oblúk tupý - oblúk eliptický stlačený

oblúk vignolovský/vignolovský motív - *oblúk palladiovský/oblúk sýrsky/oblúk serliovský, vignolovský motív, palladiovský motív*; nazvaný podľa talianskeho architekta a teoretika Giacomo Barozzi Vignolu (1507-1573); realizoval Serliove zásady v duchu rímskeho *klasicizmu* (pozri *barokový klasicizmus; oblúk serliovský*); rovnako ako oblúk serliovský a palladiovský vychádza z princípu *oblúka sýrskeho*, známeho v rímskej architektúre v Sýrii v 3.st.

-podľa talianskeho architekta *Vignolu*, ktorý už 1568 pri stavbe kostola Il Gesù použil prvky, ktoré vytvorili základ *barokového* slohu

Vignola: Kostol Il Gesú v Ríme

oblúk vzperný - vzperný oblúk

oblúk záclonový - oblúk drapériový

oblúk závesový - oblúk drapériový

oblúk združený - pozri ajimez

oblúkový cvikl - cvikl oblúkový

oblúkový systém - archivoľtový systém

obnova pamiatok - v rámci *pamiatkovej starostlivosti* v širšom význame ošetrovanie *pamiatky*, pri ktorom je súčasťou zmenená podoba pamiatky vzhľadom na jej stav a podobu, ktoré mala pred ošetrovaním; k postupom, ktorými sa pamiatky ošetrojú patria: *reštitúcia*, *reštaurovanie*, *rekonštrukcia*, *renovácia* a *regenerácia*, pri ktorých sa môžu uplatniť aj *sanácie*, *anastyľóza*, *substitúcia*, *rehabilitácia* a *reanimácia*; obnova pamiatok sa líši od *ochrany pamiatok*; pozri *konzolidácia pamiatky*, *konzervácia pamiatky*, *ochrana pamiatok*, *analytická metóda*, *preventívna ochranná metóda*; *národná kultúrna pamiatka*

Oboedientia - lat. – „poslušnosť“ (významovo blízko trpezlivosť hľadá pod heslom *Patientia*); jedna z kresťanských Cností (pozri *Cnosti* a *Neresti*); často zobrazovaná vo výtvarnom umení ako *alegória* v podobe *ľavy*; pozri *slobodomurárstvo*; *atribúty* a *symboly*

Hall: v gotickom umení je postava Poslušnosti sprevádzaná *oslom* s mlynským kameňom; na jej štíte je kľáčiaca *ľava*; proti nej stavaná postava *Vzdoru* (lat. *Contumacia*), ktorá má na hlave *židovskú* kužeľovitú čapicu a bije biskupa (porovnaj *alegóriu Synagóga*); *osol* pretrval až do renesancie, keď bol nahradený *jarmom* kresťanskej viery > preberané z *Matúša*: 11,29-30 („Veď moje jarmo ma neťaží“); *Poslušnosť*, *Chudoba* (pozri *Paupertas*) a *Čistota* (pozri *Castitas*) sú tri cnosti, ktorým bol zasvätený rehoľný život a objavujú sa spoločne v umení *františkánskeho rádu* (Giotto: freska v kostole v Assisi)

obolos - 1.starogrécka drobná strieborná minca; pozri *mince grécke*

2.v *staroveku* a *stredoveku* označenie pre akúkoľvek mincu kladenú *mŕtvym* z kultových dôvodov do úst alebo do ruky; pozri *Cháron*

obor - pozri *Titáni*, *Giganti*, *Hekatoncheirovia*, *Chrysaor*, *Atlas*, *Prokrustes*, *Antaios*, *Tityos*; *Goliáš*, *Druon Antigoon*; *Gargantua* a *Pantagruel*; *Ymi*; *Skrymir*; *Rákšasovia*; *monštrá*; *obri* v *severskej mytológii*

obozretnosť, rozumnosť - v *alegórii* pozri *Prudentia*

obrad čajový - čajový obrad

obrad korunovačný - korunovačný obrad

obrad očisťovania matky - očisťovanie matky

Obrana neba proti útoku draka - desiaty grafický list *Apokalypsy* Dürerovej zodpovedajúci motívu *Bitky na nebi*; archanjel Michael bojuje proti drakovi; pozri *apokalyptické motívy*

A. Dürer: Obrana neba proti útoku draka

obranná veža - veža obranná

obrátaná perspektíva - perspektíva obrátaná

Obrátenie Márie Magdalény/Konverzia Márie Magdalény - pozri *Mária Magdaléna*

Obrátenie sv. Pantaleona - pozri *Pantaleon*

Obrátenie sv. Pavla/Konverzia sv. Pavla/Konverzia Saula - najčastejší námiet s *apoštolom Pavlom*; v Damasku, kde mal z poverenia synagóg zatýkať kresťanov, bol Pavol (vtedy pod menom *Saul - Šavel*) oslepený svetlom z neba a oslovil boží hlas: „Saul, Saul, prečo ma prenasleduješ?“. podľa tradície zobrazoval tento námiet *pýchu* (pozri *Soberbia*) ako jazdca padajúceho z koňa, podnikal Pavol cestu na koni; leží na zemi, ako keby spadol z koňa, zlomený strachom alebo v bezvedomí; oblečený do rímskeho brnenia, sprievodcovia Pavla sa pokúšajú ovládnuť vzpínajúceho sa koňa alebo ponáhľajú pomôcť Pavlovi

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Konverzia sv. Pavla (kolorovaný drevoryt, Norimberská kronika, 1493)

Majster Antifonára Q San Giorgio Maggiore: Obrátenie sv. Pavla (detail iniciály, 1440-1470)

H. Schedel (tlač): Obrátenie sv. Pavla (Norimberská kronika, 1493)

A. Dürer: Konverzia sv. Pavla (rytina, 1494)

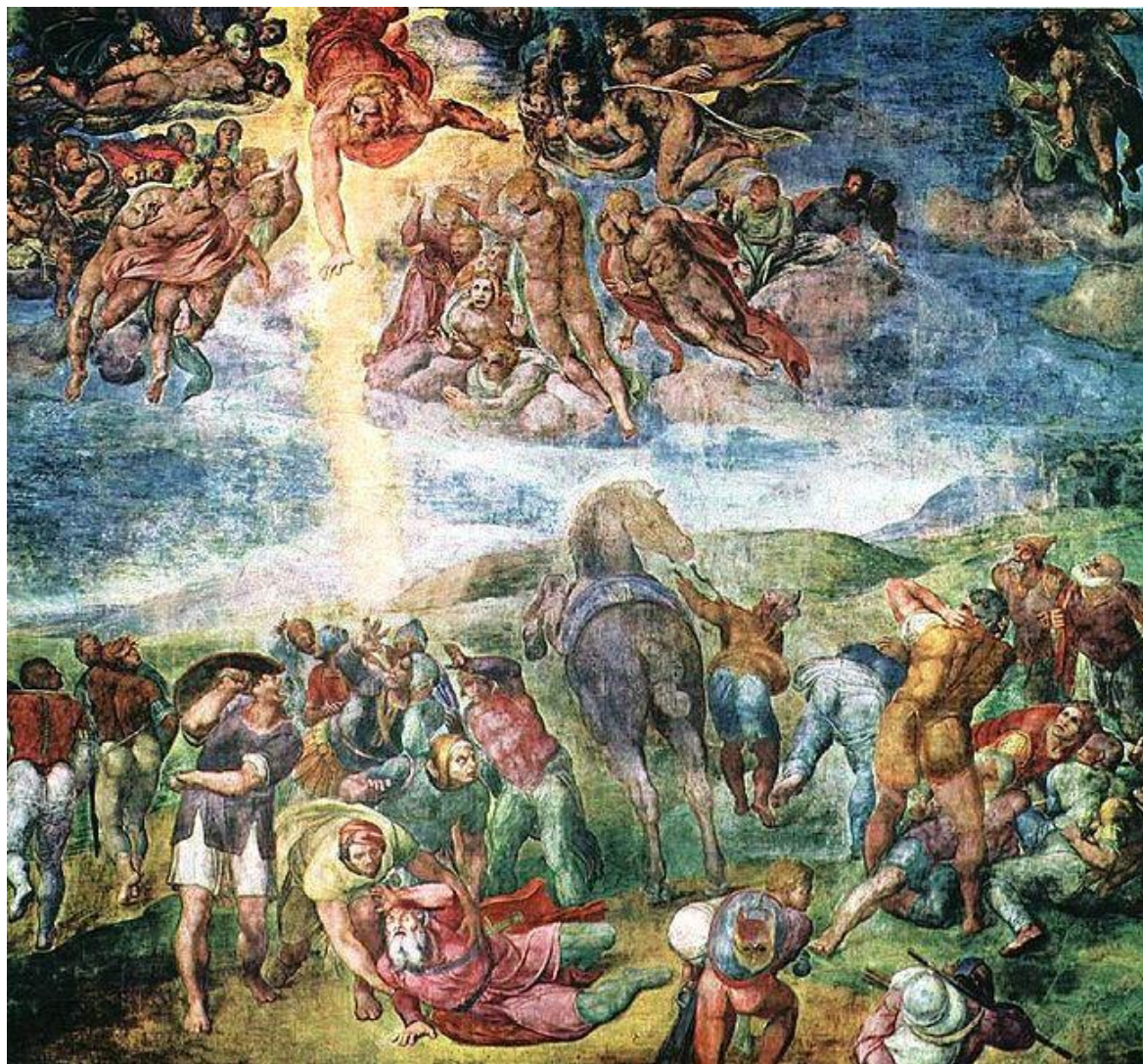
P. van Coecke Aelst: Konverzia sv. Pavla (grisaille, vonkajšie krídla triptychu Život Krista, 16.st.)

J. de Momper II.: Konverzia sv. Pavla (1638)

J. Tintoreto: Obrátenie Saula (1545)

Michelangelo: Obrátenie svätého Pavla (freska v Cappella Paolina vo Vatikánskom paláci, 1542-1545)

G. Pencz: Obrátenie sv. Pavla (rytina, 1543)

L. van Leyden: Konverzia sv. Pavla (rytina, 1509)

Caravaggio: Obrátenie sv. Pavla (1600-1601)

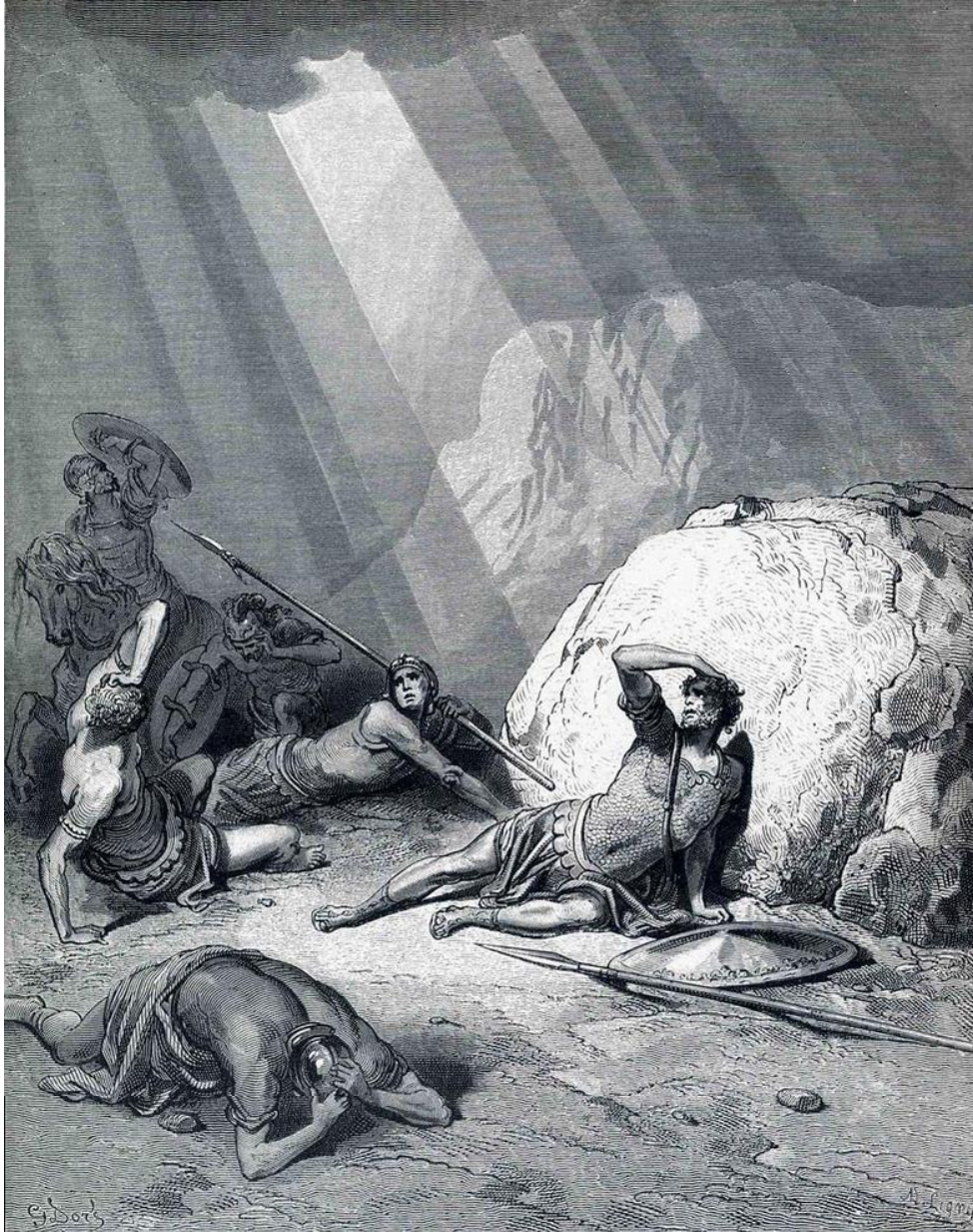
Parmigianino: Obrátenie sv. Pavla

L. Giordano: Konverzia sv. Pavla (17.st.)

P. Batoni: Obrátenie sv. Pavla (18.st.)

G. Doré: Obrátenie sv. Pavla (drevoryt, 1866)

obrátený svet - prevrátený svet/mundus inversus

***obraz** - 1. Baleka: v estetickom zmysle špecifický odraz objektívnej skutočnosti v ľudskom vedomí, ktorým je prisvojovaný svet v noetických (poznávacích), gnozeologických (skúmajúcich proces poznávania), sociálnych (týkajúcich sa ľudskej spoločnosti), triednych (týkajúcich sa začlenenia človeka v spoločnosti do tried), etických (mravných), zmyslových a iných aspektoch bytia a jeho existencie; vo výtvarnom umení v širšom zmysle tiež sochárske, maliarske, grafické, architektonické a iné dielo, ktoré obraz výtvarne zhmotňuje

2. Baleka: v užšom význame tiež dvojrozmerné výtvarné dielo (tabuľový obraz - pozri *mal'ba tabuľová*; závesný alebo nástenný obraz - pozri *mal'ba nástenná*; *mozaika*, *maliarstvo vázové* a d'.), ktorého výrazovými prostriedkami sú predovšetkým *linia* a *farba*; v tomto užšom význame môže byť obraz definovaný medznými pojmami ako *mal'ba obrazová*, *mal'ba ornamentálna*, z iného hľadiska ako *obraz závesný* (jeho samostatnosť zvýrazňuje rám) alebo *dekoratívny panel* (ktorý rám potláča alebo vytláča) a d'.

pozri: -e; *poderácia, popredie, pozadie; tabló, panneau/panó, triptych, polyptych; Merz; obrazy mravov, „obrazy okamžité“, „obrazy plynuceho sveta“, obrazy mravov, tzv. obrazy rentgenové, gloria 2*

V. Hložník: Obraz I (1968)

V. Hložník: Obraz II (1968)

***obraz Abgarov - Abgarov obraz**

***obraz erbový - erbové obrazy**

***obraz filmový - filmový obraz**

***obraz kabinetový - pozri kabinetové maliarstvo**

***obraz materiálový - materiálový obraz**

***obraz Merz - obrazy Merz**

***obraz mincový - mincový obraz**

***obraz procesiový - procesiový obraz**

***obraz sveta - obrazy sveta**

***obraz viacdielny - pozri polyptych**

***obraz v obraze** - v súvislosti s heslom *záves*: záves prvkom, ktorý priečelne ohraničuje dej, nielen po obvode ako rám; je kompozičným prostriedkom podania výjavu, s ktorým má divák navádzať tesné zmyslové spojenie, a napriek tomu si k nemu zachovať odstup; prvok je preto dvojznačný, približuje výjav k reálnej skutočnosti a súčasne ho od reálnej skutočnosti odďaľuje tým, že upozorňuje na pomyselnosť podania a deja odohrávajúceho sa za závesom, čiže v zvláštnom priestore oddelenom od reality

Fra Angelico: Madona pokorná (tempera, Umiltà, 1430)

Rembrandt: Danae (17.st.)

***obraz závesný - závesný obraz**

***obraz závesný zvitkový - závesný obraz zvitkový**

***obraz zrkadlový - zrkadlový obraz**

obrazáreň - pozri galéria

Obrazárna Pražského hradu - umelecká zbierka otvorená 1965 v renovovaných bývalých stajniach *Pražského hradu*; základ fondu *galérie* tvorí pozostalosť *Rudolfa II.* (pozri *rudolfínske zbierky*) po 1655 obnovené a doplnené nákupmi arcivojvodu Leopolda Viléma; v tereziánskej dobe 40.rokoch 18.st. veľký odpredaj a odvoz do Viedne, rovnako ako v 2.pol.19.st.; najcennejšie diela: H. von Aachen: Hlava dievčaťa, D. Fetti: Podobenstvo o rozosievateľovi čkúkoľa, Tizian: Toaleta mladej ženy, Rubens: Zhromaždenie Olympanov; ďalej diela Bassanovcov, G. Reniho, J. Tintoretta, P.Veronesa, J. Kupeckého; pozri *múzeum, galéria*

Obrazárna Pražského hradu

Obrazárna Společnosti vlasteneckých přátel umění - zbierka umenia, ktorá vznikla zásluhou *Společnosti vlasteneckých přátel umění*, založenej 1796; patrila k prvej európskej vlne zakladania verejných zbierok; už rok po svojom vzniku obsahovala okolo 700 diel starého talianskeho, flámskeho, holandského a nemeckého umenia; obrazáreň zachraňovala zanikajúce a rozpadávajúce sa šľachtické zbierky, diela získavala zapožičaním aj kúpou; na josefínskej dražbe umeleckých diel *Pražského hradu* bola kúpená Dürerova Ružencová slávnosť, Kosba P.Brueghela St. a d'.; obrazáreň mala slúžiť aj pre výuku na *Akadémii výtvarných umění* v Prahe; otvorená 1804 v Černínskom paláci v Prahe, 1809 časť zbierok prenesená do Clam-Martinského paláca a časť do Štemberského paláca na Malej Strane; v Štemberskom paláci na Hradčanoch 1814-71 sústredené zbierky, ktoré boli 1885 prenesené do pražského Rudolfinu a 1929 do výstavných priestorov Ústrednej knižnice hl. mesta Prahy; do štátnej správy zbierka prevzatá 1933 a 1937 premenovaná na Štátnu zbierku starého umenia; počas 2.sv.vojny mala názov Zemská galéria; vytvorila jeden zo základných fondov neskoršej *Národnej galérie v Prahe*; druhým bola *Moderná galéria Kráľovstva českého*; pozri *múzeum, galéria*

obrazec - www: uzavretá oblasť v rovine (kruh, štvorec, trojuholník a d'.); pozri kaligram; geometria

obrazce klenbové - klenbové obrazce

obrázkové písmo - 1.*piktografické písmo* (pred 4.tis.pr.Kr.; *klinové písmo, hieroglyfy, čínske a indiánske písmo*):

a) obrázkové písmo bez príslušného jazykového významu (pozri *glyptické písmo*)

b) obrázkové písmo slovné, v ktorom znak zastupuje konkrétny pojem (*hieratické a démotické písmo*)

2.*ideografické písmo* (po 4.tis.pr.Kr.): znak pre konkrétne aj abstraktné pojmy; zodpovedá hláskovým skupinám a symbolickému významu; predznamenáva *hláskové písmo*

Baleka: obrázkové písmo/*piktografické písmo* založené na zobrazovaní predmetov (rozvinuté u Indiánov, aljašských Eskimákov, obyvateľov severnej Sibíri, Afriky a *Oceánie*; bolo písmom Egypťanov); egyptské obrázkové písmo nazývané gréckym označením *hieroglyf*

-zvláštnosťou *merovejského umenia* (koniec 5.- poč.9.st.) je *piktografické (obrázkové) písmo* neskorého merovejského obdobia, v ktorom písmená majú tvary vtákov, rýb a iných zvierat

obrázkový hárok - 1. *tlač bloková* z 14.-15.st., ako upomienka na vykonanú púť; mala formu odpustku, *kalendára*, listu, ktorý chránil pred *morom* (pozri *apotropajný*) a prinášal lekárske rady, správu o prírodnom úkaze, vojne, spoločenskej situácii ap.; porovnaj *leták*

2. *ilustračný* cyklus so sprievodným textom, rozvinutý v 16.st. v podobe *medirytinových* ilustrácií, ručne alebo pomocou šablón *kolorovaný*, neskoršie v podobe *farebnej tlače*; obrazový hárok sa tým oddelil od stredovekej knižnej ilustrácie, od blokovej tlače a letákov, ktoré na seba voľne nadväzovali; na rozdiel od typu 1. bol výtvarne, obsahovo, technicky a funkčne vyhranený, určený pre gramotné ľudové vrstvy; témy: *morality*, zábavné príbehy, porekadlá satira, cykly uniforiem, cudzie krajiny, veľkomestá, ale aj listy určené na vystrihovanie (spoločenské hry), tradičné spravodajské námety dobových udalostí; významné miesto v *reformácii* (kresby Cranacha st. s textami Luthera a Melanchtona); ľudovú povahu mali hárký H. Sachsa s námetom moralít, krajiny hojnosti apod.; rozšírenie obrázkových hárkov a ich moralistické a politické zameranie vyvolalo cenzúru (1520, Norimberg; porovnaj *cenzúrny edikt*), ktorá zakazovala napr. zobrazovanie vražd, kontrolovala predaj hárkov alebo vážila politicky nepohodlných kresliarov a rytcov; v 17.st. v obrázkových hárkoch odzrkadlenie pomerov 30.vojny: námety úžerníctva, mravného úpadku, *módnych* výstrelkov, advokátskych podvodov, ľudových slávností ap.; od 18.st. sa obrázkové hárký presadzovali takmer vo všetkých európskych krajinách (napr. nemecké naivné novoruppinské obrázkové hárký vydávané od 1775; ruský *lubok*); obrázkový hárok postupne strácal svoju samostatnosť a prechádzal v podobe obrázkových cyklov do ilustrovaných časopisov, ktoré sa stali v 19.st. jeho vlastnou základňou a pokračovaním; *mediryt* obrázkových hárov bol vystriedaný *xylografiou*, *litografiou* a *autotypiou*; témy obohatené o rozprávky (bratia Grimmovci, Ch.Perrault), užíval sa ako ilustrácia v románoch a poviedkach, ďalej témy spoločenských udalostí (revolučný rok 1848); schéma obrázkového hárku rozvíjaná najmä v humoristických časopisoch (parížsky Charivari, mníchovský Fliegende Blätter a Simplicissimus, londýnsky Punch, český Brejle, Kwěty, Švanda dudák, Šibeničky); kreslili pre ne cykly Daumier, P. Gavarni, M. von Schwind, W. Busch, A. Oberländer, T. T. Heine, O. Gulbransson, F. Kupka, J. Gillray, T. Rowlandson, J. Mánes, E. Holárek, F. Gellner, J. Lada a Ď.; v USA sa rozvinul obrázkový časopisový cyklus pod názvom *comics* (*comics strips*); po 2.sv. vojne sa comics rozšíril tiež po Európe ako obecné označenie kreslených príbehov

obrázky jarné - „*jarné obrázky*“

obrazoborectvo - hnutie v 8.-9.st. v Byzancii zamerané proti moci a majetku *kláštorov*; skončilo bojom proti kultu cirkevných obrazov (pozri *ikonodulovia*) a viedlo k ich ničeniu (pozri *obrazový spor*; podobne v stredovekých *reformačných* hnutiach 16.st. (obrazoborectvo *husitov*); zákaz zobrazovať akúkoľvek ba aj božskú podobu (*islamské umenie*); pozri *ikonoklazmus*, *damnatio memoriae*, *bruciamenti/pálenie márnivostí*, *torzo*; porovnaj *diptych konzulský*, *ius magnitis*; *borgúra*, *kaligrafia*; *inkvizícia*; *premaľba*; *anikonizmus*

Baleka: tiež *ikonoklazmus*; v dejinách umenia poškodzovanie alebo ničenie umeleckých diel v dobových spoločenských zápasoch; cieľom nie je zničenie jeho vlastnej umeleckej hodnoty, ale zničenie kultového, mocenského, ideového významu a spoločenskej funkcie, ktorú dielo má v náboženskej, národnostnej, rasovej, triednej a inej politickej praxi; obrazoborectvo preto v podstate nerozlišuje umeleckú kvalitu a na dielo sa pozerá ako na symbol nepriateľskej sily, odmietanie istého názoru na svet, nepriateľných etických a iných hodnôt; zničenie diela bolo založené na prežívajúcom magickom presvedčení, že moc leží v samotnom výtvore a jeho zničením bude zničená súčasne idea, ktorú spredmetňuje; k umeleckým dielam sa obrazoborectvo sústreďuje preto, lebo *umenie* sprostredkováva účinným spôsobom myšlienkové názory, hodnoty, pocity apod.; od obrazoborectva potrebné odlišovať ničenie umeleckých diel (atentáty na umelecké diela), ku ktorým vedie sociálna, morálna, názorová, duševná situácia jednotlivca; obrazoborectvo má rôzne podoby: krajnou formou je *damnatio memoriae* (zničenie diela aj všetkého, čo by ho mohlo pripomínať); menej krajnou formou je premena jeho funkcie (antické svätyne premenené na kresťanské kostoly), ponechanie diela jeho prirodzenému rozkladu, vyradenie diela z platnej hodnotovej sústavy (zvyčajne pre jeho motív) apod.; obrazoborectvo je sprievodným znakom hlbokého sociálneho nekľudu alebo revolúcií (povstania počas *helenizmu*, v Byzancii 8.-9.st. pozri *obrazový spor*; vo stredovekých revolučných hnutiach pozri *husiti*; počas *protireformácie*, Veľkej francúzskej revolúcie - pozri *vendômsky stĺp*); reformačné, tj. protikatolícke obrazoborecké tendencie prežívali v českých krajinách v ľudovom povedomí aj praxi (strhávanie sôch *Jana Nepomuckého*) až do 19.st.; sprevádzal ich odpor alebo prinajmenšom zdržanlivosť voči umeniu rozvíjanému v období protireformácie, ktoré bolo v tom čase výhradne katolícke; priaznivú (tj. obrazotvornú) tendenciu v tom čase predstavovala protireformácia, ktorá maliarstvo a sochárstvo usmerňovala podľa svojich zámerov (zobrazovanie *českého katolíckeho*

neba); Jan Nepomucký sa stal hlavným českým protireformačným svätcom, keď sa nepodarilo rozvinúť kult sv. *Norberta* a sv. *Ivana*

-obrazoborectvo v Egypte: v období úpadku Starej ríše zbedačené ľudové vrstvy ničili *pyramídy*; obrazoborectvo späté s *mágiou* (odstránenie mena a zobrazenia, ktoré malo zaistiť posmrtný život zosnulého, zničiť večné bytie mŕtveho); kult *Atona* presadzovaný faraónom *Achnatonom*, namiesto doterajšieho boha *Amona*, ktorý bol aj v prenesenom zmysle vykázaný do pustatiny (stal sa bohom kráľovských lomov)

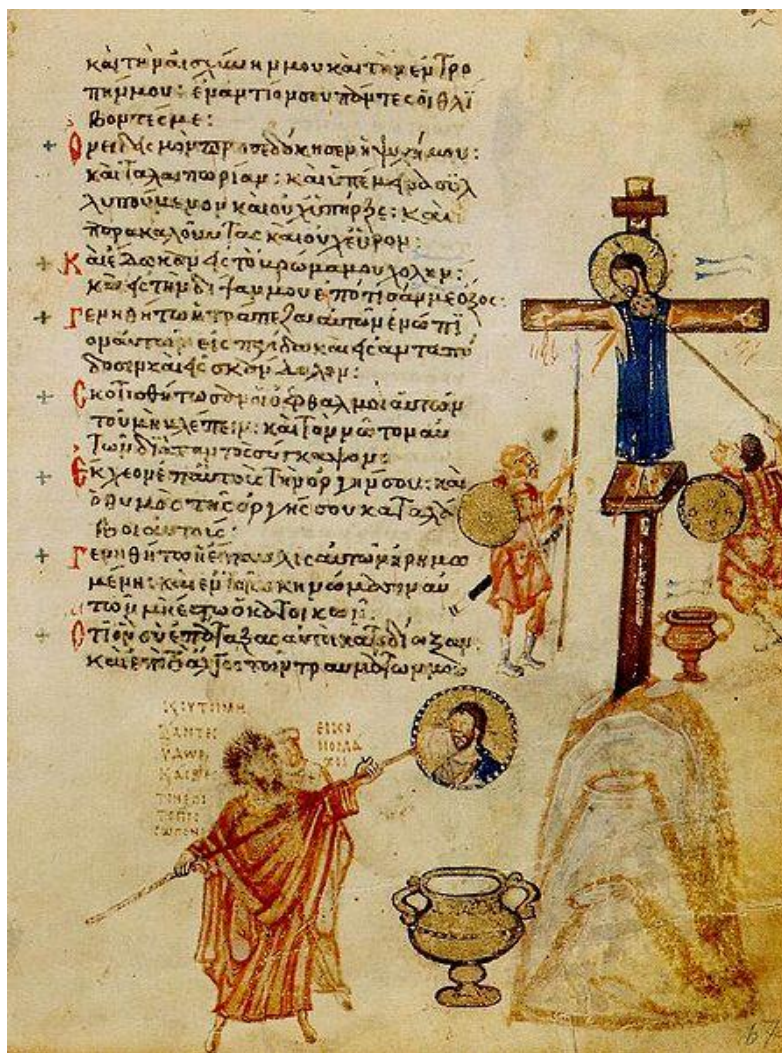
-obrazoborectvo v antike: tváre na obrazoch zamaľované čiernou farbou, mená otesávané z pamätníkov a sôch, cisárske podobizne na znamenie potupy hádzané do latrín

-obrazoborectvo v Byzancii: malo podobu obrazového sporu a viedlo k násilnému aj nenásilnému ničeniu diel; pozri *obrazový spor*

-obrazoborectvo v *aztéckom* umení: nič z odozvy minulých kultúr, ku ktorých zániku Aztékovia prispeli, nemalo prežiť; spomienka na tieto kultúry mala celkom vyhasnúť (*damnatio memoriae*)

-obrazoborectvo v stredovekom kresťanstve: v 6.st. v Antiochii (grécke mestá v dnešnom Turecku) sústredené pohanské *idoly* (pozri *pohan*) na vyhradených priestranstvách a ponúkané voľnému ničeniu; v Trieri (stredisko *keltsko-germánskych* kmeňov v Nemecku na strednej Mosele) ničili pútnici obrátení na kresťanskú vieru pohanské sochy na znamenie odvrhnutia starej viery (napr. kameňovanie *Venuše* malo verejne demonštrovať nové vyznanie); *husitské* obrazoborectvo niekedy rozlišovalo umeleckú a symbolickú hodnotu (rad vynikajúcich diel ničených v zastúpení: zničený ich *model*); obrazoborecké rysy mala religiozita počas 2.pol.15.st. vo Florencii, kde *dominikánsky* mních Savonarola sa zmocnil vlády nad mestom (1497, obdobie vpádu francúzskeho kráľa Karola VIII. do Talianska) a vytvoril teokratický štát; ovplyvnil svojou umeleckou a kultúrnou teóriou vzťah k umeleckým dielam páleným na hraniciach (pozri *bruciamenti/pálenie márnivostí*); kresťanské obrazoborectvo indiánskej kultúry (pozri *predkolumbovské americké umenie...*); obrazoborecké snahy aj v neskoršom spoločenskom vývoji

-obrazoborectvo v novoveku: *entartete Kunst* v Nemecku, *úpadkové umenie* 2 v Sovietskom zväze

Ukrižovanie Pána a scéna obrazoborectva (miniatura z Chludovského žaltára, pol. 9.st.)

M. Gheeraerts St.: Alegória obrazoborectva (lept, 1566-1568)

obrazotvornosť - *imaginácia/fantázia*

obrazová biblia - *biblia obrazová*

obrazová plocha - *plocha obrazová*

obrazová rovina - *rovina obrazová*

obrazové hodiny - typ *hracích hodín*, v ktorých je hrací strojček umiestnený do zadnej časti obrazu; príznačné pre obdobie *biedermeieru* a tzv. *druhého rokoka*; hodinový strojček býva umiestnený priamo v obraze alebo v ráme; *veduta*, krajinka alebo figurálny motív býva namaľovaný na plechovej doske osadenej do ozdobného rámu s plastickými sadrovými aplikáciami (zvyčajne viedenská proveniencia); významné múzeum hracích obrazových hodín v Bratislave v expozícii historických hodín Mestského múzea

obrazové miery - *formát obrazov (formát francúzsky a formát anglický)*; francúzske obrazové miery prijaté európskym kontinentálnym maliarstvom v 18.-20.st.; nazývané *francúzsky formát*; miery sú odvodené z klasicistických noriem (*zlatý rez*); rozmerové rady sú číslované a sústredené do troch skupín: *portrét, krajina, marína*; pod týmito názvami aj jednotlivé rady (?) označené (miery francúzskych formátov sa uvádzajú v centimetroch); anglické obrazové miery uvádzané v couloch

obrazový bod (digitálny) - *pixel*

obrazový plán - *rovina* v imaginárnom priestore obrazu prenesená na povrch papiera alebo plátna

obrazový priestor - *priestor obrazový*

obrazový spor - v *byzantskom* kresťanstve spor vedený vo 8.-9.st. v otázke zobraziteľnosti božstva a uctievania tohto zobrazenia; pôvodné kresťanstvo zakazovalo zobrazenie Boha (pozri *Jahve/Jehova*) a uctievanie jeho obrazov; pod vplyvom gréckej a rímskej *antiky* a uznania *kresťanstva* za štátne náboženstvo (r. 343; pozri *Konštantín Veľký*) sa stalo bežné zobrazovanie *Krista, Márie* a *kresťanských svätcov*; postupom času sa uctievanie duchovnej reality prenieslo na samotné zobrazenie, t.j. na obraz - *ikonu*; spor medzi zástancami uctievania ikon (*ikonodulmi*), ktorými bol predovšetkým nižší klérus, a odporcami uctievania (*ikonoklasistami*), ktorými bol vyšší klérus, riešil 726 koncil v *Konštantínopole*; rozhodol o odstránení obrazov *Krista, Márie* a d'ľ. postáv kresťanskej vierouky (pozri *kresťanskí svätci*) z kostolov a kláštorov; *mozaiky, fresky* a ikony, ktoré ich zobrazovali, boli v priebehu *obrazoborectva* premaľované alebo zničené, nové diela už nesmeli vznikáť; *laici* a nižší klérus sa nariadeniam nepodvoľovali, diela nielen ukrývali, ale

postavili sa aj na otvorený odpor (z Ríma, *Ravenny*, Benátok boli odvolaní cisárski úradníci, ktorí zle dozerali na plnenie nariadenia, na niektorých miestach v Taliansku dochádzalo ku povstaniam); zostrovanie ikonoklasmu trvalo do 780 a obrazoboreckú vlnu zastavila až cisárovná Irena (cisárovná od 797-802, manželka Leva IV.); *koncil Nicejský* 787 rozhodol o opätovnom uctievaní obrazov, pokiaľ v nich nebola vzývaná zázračnosť; neskoršie obrazoborecké vlny v 9.st. tento vývoj nezvrátili; niektoré iné náboženské sústavy tiež odmietajú zobrazovanie božstiev a uctievanie tohto zobrazovania (*idolatria*, *ikonolatria*): napr. starozákonné židovstvo (pozri *judaizmus*, *Jahve*), *zarathuštrizmus*, *islam* (pozri *Mohamed*, *Alah*); iné náboženské sústavy (pozri *náboženstvo*) božstvá zobrazujú, ale nepovažujú tieto zobrazovania za posvätné (napr. *konfucianizmus*), pre iné je zobrazovanie božstiev a uctievanie obrazov dôležitou zložkou náukovej praxe (napr. *katolicizmus*); obrazový spor sa dotýka základných spoločenských funkcií umeleckého diela a v najrôznejších podobách sprevádza vývoj umenia > nie je preto iba otázkou náboženského umenia

obrazový typ - typ obrazový

***obrazy** - pozri *obraz*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Obrazy>

***obrazy hanby** - v talianskom svetskom renesančnom maliarstve 14.-15.st. (pozri *trecento*, *quattrocento*) zobrazovanie tých, ktorí sa v talianskych mestách pokúsili o vzburu proti vláde, dočasne prevzali moc, dopustili sa podvodov apod.; obrazy hanby boli dôležitou súčasťou sociálnych a politických zápasov a odrážali najmä príkre aktuálne rozpory; maľované často vynikajúcimi maliarmi na steny budov, napr. paláce signorie, na cechové a obchodné budovy, mestské brány ap.; zadávateľom obrazov bol víťaz sporu, námetom jeho protivník; aj keď unikol smrti, bol zobrazovaný obesene na šibenici (tj. považovaný za *mŕtveho*); s epickou šírkou maľované víťazné bitky o moc, dráma vyhnaní, zbabelosť úteku protivníka (napr. 1343 z príkazu arcibiskupa: maľba M.di Banco: vyhnanie *kondotiéra* Quartiera de Brienne za to, že poskytol počas svojej vlády nad Florenciou odbojným garbiarom právo *cechu*, ktoré im mešťanstvo odopieralo; ďalej maľba Botticelliho na bočnej stene Palazzo Vecchio, sídla kapitána spravodlivosti, podobizne spiklencov Pazziocov - protivníci *Medicejovcov* - ako obesencov na šibenici; maľba A. del Castagno na stenu florentského Palazzo del Podestà po spiknutí Albizziocov); okrem politiky, vzbúr a povstaní ďalšími námetmi nepoctivosť (zobrazovaní s povrazom na krku podvodní obchodníci); dochovaná iba verzia obrazu vyhnaní kondotiéra Quatiera de Brienne z Florencie

***obrazy materiálové - materiálový obraz**

***obrazy Merz - Merz**

***obrazy mesačné - mesačné obrazy**

***obrazy mravov** - holandská *žánrová maľba* (H. Bosch, P. Bruegel st. - 16.st.); vrchol v 17.st. (pozri *bentvueghels*, *holandský intimizmus*), *holandské maliarstvo*

***obrazy okamžité - instant images**

***obrazy o smrti** - pozri *smrť v umení smrti*, *ars morendi*, *sapientia morendi*, *Pollica Verso* (Gero), *E. Delacroix*,

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Paintings_about_death

***obrazy smrti** - pozri *ars morendi*, *cursus mundi*, *dance macabre*, *Et in Arcadia ego*, *Gloriam finis mundi*, *chorea machabaetorum*, *corona triumphalis*, *imago mortis*, *In ictu oculi*, *memento mori*, *obrazy smrti*, *sapientia morendi*, *tanec smrti*, *triumf smrti*, *Vanitas*

***obrazy Panny Márie** - pozri *Panna Maria rozväzujúca uzly*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Paintings_of_the_Virgin_Mary

***obrazy planét** - vo výtvarnom umení zobrazovanie charakteru a osudu človeka v závislosti od jeho narodenia v určitom znamení *zverokruhu*; nie sú totožné so *zverokruhovými znameniami*; v umení sa vyskytujú aj pod názvom *Deti slnka*, *deti Marsu*, *Deti Venuše* (*Majster amsterdamského kabinetu*); porovnaj *mesačné obrazy*; pozri *deti podľa planét*

Majster amsterdamského kabinetu: Slnko a jeho deti (kresba z cyklu Obrazy planét, z knihy Hausbuch von Schloss Wolfegg, 1480)

Majster amsterdamského kabinetu: Merkúr a jeho deti (kresba z cyklu Obrazy planét, z knihy Hausbuch von Schloss Wolfegg, 1480)

Majster amsterdamského kabinetu: Venuša a jej deti (kresba z cyklu Obrazy planét, z knihy Hausbuch von Schloss Wolfegg, 1480)

Majster amsterdamského kabinetu: Jupiter a jeho deti (kresba z cyklu Obrazy planét, z knihy Hausbuch von Schloss Wolfegg, 1480)

Majster amsterdamského kabinetu: Jupiter a jeho deti Majster amsterdamského kabinetu: Jupiter a jeho deti (kresba z cyklu Obrazy planét, z knihy Hausbuch von Schloss Wolfegg, 1480)

Majster amsterdamského kabinetu: Mars a jeho deti (kresba z cyklu Obrazy planét, z knihy Hausbuch von Schloss Wolfegg, 1480)

Majster amsterdamského kabinetu: Luna a jej deti (kresba z cyklu Obrazy planét, z knihy Hausbuch von Schloss Wolfegg, 1480)

*obrazy plynúceho sveta - pozri *ukijo-e*

*obrazy podľa maliarov -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Paintings_by_artist

***obrazy podľa vývoja alebo obdobia -**

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Paintings_by_movement_or_period

obrazy romantické - *romantické obrazy

***„obrazy röntgenové“** - pozri *transparentné zobrazovanie*

***obrazy sveta** - staroveké motívy so *stromom sveta*,, *horou sveta (Meru)* a d'. námetmi na tému architektúry sveta, miesta človeka v kozme; porovnaj čínske meditatívne *ukijo-e*

Becker v súvislosti s heslom *figovník*: v indickej kultúre obraz sveta podáva figovník rastúci z neba

Baleka v súvislosti s heslom *manierizmus*: osobitne podnetným bolo ponímanie krajiny ako obrazu sveta (alegorické, filozofické a moralizujúce poňatie krajiny)

obrazy thang - *thang

obrazy vojnové - *vojnové obrazy

obrazy živé - *živé obrazy

Obrezanie Ježiš/Obrezanie Pána - Hall: (*Lukáš 2,21*); tento krok prikazoval *Mojžišov zákon* (pozri *Päť kníh Mojžišových*) ako znamenie *zmluvy* a uskutočňovali ho rodičia alebo chrámový kňaz osobitne určený na tento úkol; Lukáš nepopisuje bližšie okolnosti obriezky Ježiša, ale kresťanské umenie vždy kládlo scénu do chrámu; dieťa zvyčajne drží *Mária* v náručí; vedľa nej stojí kňaz (pozri *Zachariáš*), v ruke má nôž, ktorý vzal z tácky, ktorú drží chrámový pomocník; výjavu je prítomný zvyčajne aj sv. *Jozef*; pre stredovekú cirkev bola táto udalosť významná ako prvá príležitosť, pri ktorej bola preliata *Vykupiteľova* krv (pozn. dômyselná cirkevná konštrukcia, ktorá z Ježišovej obriezky ako problematického prejavu židovstva Pána urobila predobraz *eucharistie*); táto téma sa vyskytuje v talianskom renesančnom maliarstve a k jej oživeniu došlo v protireformačnom umení v *jezuitských* kostoloch; *Tovarišstvo Ježišovo*, ktoré pre Spasiteľove meno malo zvláštnu posvätnosť, kládlo dôraz na sviatok Obrezania Pána pre spojenie obradu s pomenovaním dieťaťa; pozri *christologický cyklus*, *biblia*, *Ježiš*, *Kristus*; porovnaj *Uvedenie Pána do chrámu*

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=12

<http://twoway.st/facets/subject/circumcision%20of%20christ>

Kanonik Beneš: Obrezanie Ježiša (Pasionál abatiše Kunhuty, zač. 14.st.)

Majster Madony z Lomničky: Obriezka Krista (reliéf krídla oltára P. Márie farského kostola sv. Kataríny v Lomničke, 1400-1410)

A. Dürer: Obriezka Krista (drevorez zo série Zo života Panny Márie, 1503-1505)

A. Dürer: Obriezka Krista (medirytina zo Života Panny Márie, 1495)

H. Brosamer: Obriezka (drevoryt, 1520-1554)

A. Dürer: Obriezka Ježiša (Polyptych Sedembolestnej Panny, 1500)

J. Ch. Jegher podľa A. Sallaerta: Svätá rodina v chráme (drevoryt, ilustrácia ku knihe Judocus Andries: „Perpetua Crux sive Passio Jesu Christi“ 1649)

A. Wierix (nakladateľ): Obriezka dieťaťa Krista (rytina, 1600-1610)

H. Wierix: Obrezanie Krista (16.-17.st.)

Neznámy stredoeurópsky maliar: Obriezka Krista (1850)

obri - pozri *obor*

obri v severskej mytológii - pozri *Múspellsmegir, Ymir, Gjalp a Greip; severská mytológia*

[https://it.wikipedia.org/wiki/Categoria:Giganti della mitologia norrena](https://it.wikipedia.org/wiki/Categoria:Giganti_della_mitologia_norrena)

obriezka - hebr. „mila“; hebr. mulah, gréc. peritomé; rituálne odstránenie predkožky *penisu*; dodnes dodržiavaná v *judaizme* (ôsmy deň po narodení) a u *mohamedánov* (v 13 roku); je prejavom zmluvy a *obety Jahvemu* ako to vyžaduje mojžišovský zákonník (pozri *Genezis: 17,10-14*); pri obrade obriezky dostávalo dieťa svoje meno (pozri *Obrezanie Pána, Tovarístvo Ježišovo*); pozri *Nunc dimittius*; *prozelyta*; *symboly číselné*: 8 (Betz); *Filištíni*; *prozelyta*; *Zachariáš (kňaz)*, *Sia*

Heriban: odstránenie predkožky bol rozšírený zvyk a náboženský obrad Egypťanov, Edomejcov (pozri *Edom*), *Moábčanov* a *Izraelcov*, ale nie u *Asýrčanov*, *Aramejcov* a *Filištíncov*; u pohanských národov bola obriezka dôkazom, že mladík je príslušníkom daného kmeňa a môže vstúpiť do *manželstva*; u Izraelitov bola obriezka v priamom vzťahu s *Abrahámom*, praotcom vyvoleného národa, a fyzickým znakom príslušnosti k vyvolenému ľudu, znakom zmluvy s *Jahvem* a zárukou účasti na jeho prisľúbeniach; podľa *Mojžišovho zákona* (*Levitikus 12,3; Lukáš*

1,59; *Skutky apoštolov* 7,8) mal byť každý chlapec na ôsmy deň po svojom narodení obrezaný, a to aj vtedy keď tento deň padol na sobotu (*sabat*), dňa zasväteného rozjímaniu; pri obriezke bolo zvykom dať chlapčekomu meno; zachovávanie príkazu obriezky sa vzťahovalo aj na otrokov v židovskej rodine (*Genezis* 17,12n; 23-27), ba aj na cudzincov, ktorí sa chceli zúčastniť na slávení *paschy*; v Biblii sa často hovorí o „neobrezanom“ v zmysle „zatvrdnutým srdcom“, kým metafora „obriezka srdca“ vyjadruje vernosť Jahvem; slovo neobrezaný je v *Starom zákone* synonymum *pohana*, kým obrezaný v *Novom zákone* znamená *Žida*; prvotná Cirkev nevyžadovala židovskú obriezku od tých, čo sa obrátili z pohanstva; *apoštol Pavol*, považovaný za zakladateľa Cirkvi, vyhlasoval, že viera ju robí zbytočnou, lebo iba Kristus môže človeku priniesť spásu; podľa Pavla pravá obriezka nie je telesná ale vnútorná a spočíva na obrátení sa ku Kristovi (*List Filipským* 3,3; *List Kolosenským* 2,11)

Nový biblický slovník: v *Liste Filipským* (3,2) používa *apoštol Pavol* po zrelej úvahe urážlivé slovo *katatom* = rozrezanie („kto mrzačí telo“); nekritizuje pritom obriezku kresťanov (*List Galatským* 5,12); príbuzné slovo *katatemno* sa objavuje v *Lukášovi* (21,5) v súvislosti so zákazom pohanských praktík, kedy ľudia sami seba mrzačili; obriezka kresťanov sa podľa Pavla stala nemoderným znamením viery, ktoré sa rovnalo pohanskému zjazzovaniu (*List Filipským* 3,3)

-1Samuelova 18: kráľ *Saul* sa usiluje o život *Dávida*, lebo sa stáva populárnejší, ale nechce mu siahnúť na život sám, lebo vie, že *Jahve* „stojí pri Dávidom a od neho sa odvrátil“, čiže trest by mu neodpustil; preto chce úskokom pripraviť Dávida o život tak, že mu má priniesť predkožky *Filištíncov*; dúfa, že to sa Dávidovi nepodarí a bude pritom zabitý

v súvislosti s heslom *Sia*: spolu s bohom *Hu* ho vytvoril *Atum* z krvi rozliatej pri narezaní svojho penisu, čo je možno odkaz na obriezku

<http://discardingimages.tumblr.com/post/25039552124/genesis-7-9-14-egerton-genesis-picture-book>

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/8727072298/in/photostream/>

D. Ghirlandaio: Zachariáš zapisuje meno svojho syna (freska, kaplnka Tornabuoni v kostole Santa Maria Novella, Florencia, 1490)

obrúčka - snubný prsteň

obrus oltárny - oltárny obrus

obrys - *silueta, kontúra*; čiara ohraničujúca viditeľnú časť *telesa* alebo *plochy*; tiež termín *profil*; *nákres* v hlavných *liniách*; obrys nakreslený čiarou alebo vyvolaný *kontrastom farieb* alebo účinkom *svetla* (pozri *osvetlenie zo zadného poloprofilu/zozadu*; pozri *tvár, matematika, impresionizmus, kontrast následných predstáv*)

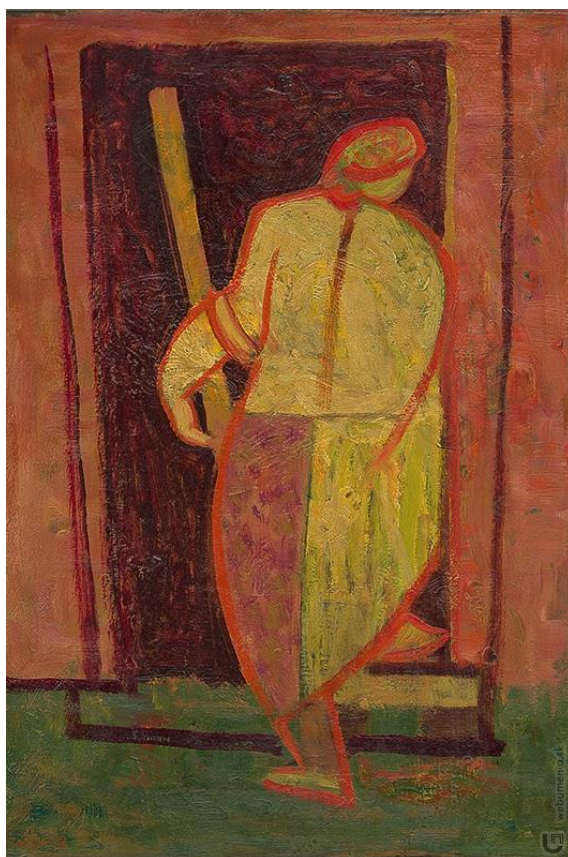
Baleka: tiež *kontúra*; v *grafike, maliarstve* a *sochárstve* obrysová *lína* tvaru, ktorou je *tvár* vymedzovaný voči iným tvarom, ale aj voči *ploche* a *priestoru*; v širšom zmysle je v maliarstve a sochárstve výrazný zreteľ k obrysovanosti označovaný za *lineárnosť*, prípadne *kresebnosť*; vo výtvarnom umení je historicky zrejme prvotným a kresliarsky rýdzim spôsobom lineárneho odrazu skutočnosti (pozri *makarony*); obrys môže byť v sile línie rovnomerný (stredovek) a plošný (*secesia, fauvizmus*), ale aj priestorový svojím zosilňovaním a zoslabovaním (*klasicizmus*), prípadne prerušovaním (od 14.st.: vyjadruje priestorové, svetelné, dynamické a iné výtvarné a technické zábery výtvarného názoru); obrys môže byť dominantný (*ornament: stredovek, renesancia*), alebo zastrený, napr. *perspektívou vzdušnou* alebo *farebnou*; obrys je vždy abstrakciou tvaru, nech je vytvorený lineárne (kresbou) alebo dotykom plôch alebo inak; obrys má základný význam v *slohoch* a *názoroch* založených na obrysovej kresbe (*klasicizmus, secesia, siluetovosť* v grafike inšpirovaná *japonskými drevorezmi* a *drevorytmi*); v sochárstve obrys vzťahovaný k obrysovej povahe sochy, tj. k jej členitosti v plošnej projekcii, ktorá je dôležitá napr. u *monumentálnych diel* (*antika, renesancia, Rodin, Bílek, Šaloun, J.Wagner, Guttfreund, Archipenko, Lipchitz, Moore, Giacometti*; pozri *monumentálne sochárstvo*); pozri *lineárnosť, linka, priestor, objem, kompozícia; hard edge; drevorez liniový, kresba liniová, nízký reliéf; abstraktné umenie*

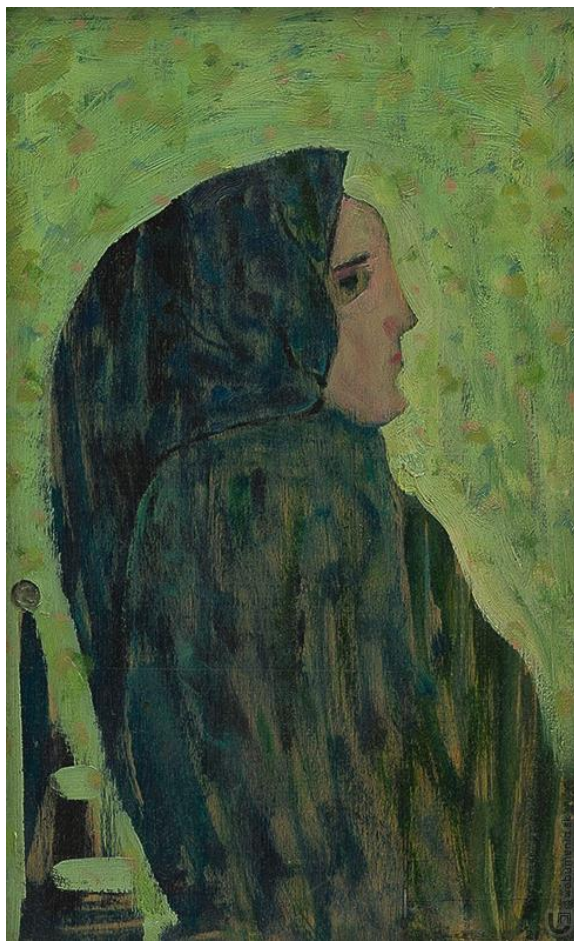
V. Chmel: Mesto II.

Utagawa Kuniyoshi: Ochanomizu (19.st.)

M. A. Bazovský: Žena s maselnicou (1955-1956)

M. A. Bazovský: Zázrivka (1950-1952)

obsah - Malá čl. encyklopédia: spolu s *formou* filozofická kategória, dve vzájomne späté stránky každej *skutočnosti* (podrobnejšie pozri *sloh*); pozri *forma*, *technika*; *insitné umenie*, *naratívny*

- *matematike* pozri *kvadrátúra kruhu*

obscénny - pozri *figa/fica*

<http://www.luxnoxhex.org/EROS-Priapus-2.html>

observancia - lat.; dodržiavanie obvyklých *rehoľných* zvyklostí; pozri *cirkev*

observanti - rehoľníci, ktorí túžia vrátiť sa k pôvodnej horlivosti svojho inštitútu; milujú utiahnutosť, modlitbu a kontempláciu, prísnosť a chudobu, jednoduché stavby a aj jednoduché slávenie liturgie; členovia mniškeho *rádu františkánov a karmelitánov* prísne zachovávajúci rehoľu; boli opakom *konventuálov*

http://www.frantiskani.sk/historia_15st.php

A. Magnasco: Bratia observanti v refektári (1736-1737)

obsidián - *sklo vulkanické dymovej farby; v praveku pre svoje vlastnosti užívaný na rôzne nástroje (nože, hroty šípov); obsidián dnes užívaný ako ozdobný materiál; pozri sklo prírodné; Teotihuacán, aztécka kultúra*

-sklovitý alebo smolne lesklý vzhľad, lastúrový lom a perlitická štruktúra; vulkanické sklo dymovej farby

Täubl: odroda *kremičitanu*, prírodné kremičitanové sklo sopečného pôvodu; farba zelená, hnedá až čierna; tvrdosť 6-7, hustota 2,4-2,6; lastúrový lom; nálezisko: Liparské ostrovy (súostrovie v Thyrénkom mori pri Taliansku), Sibír, Amerika; porovnaj *vltavín/moldavit*, *australit*; pozri *drahokamy* a *polodrahokamy*

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B1%D1%81%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D0%B0%D0%BD>

obtáčanie keramiky/keramika obtáčaná - v mladšom *praveku* (pozri *eneolit*) zlepšenie tvarovania stien keramických, ručne zhotovených nádob; tvarovanie pomocou šablón na pomaly rotujúcom *hrnčiarskom kruhu*; v našich krajinách počas *slovanského* obdobia až do 11.st.

obt'ah/kefový obt'ah - kefový obt'ah

obt'ažnosť, obt'ažný - v súvislosti s heslom *krása*: gréc. *chalepa ta kala* – „krásne je ťažké“; výrok aténskeho politika a básnika Solona; koniec 7.st.-l.pol.6.st.pr.Kr.; pozri *ťažký*

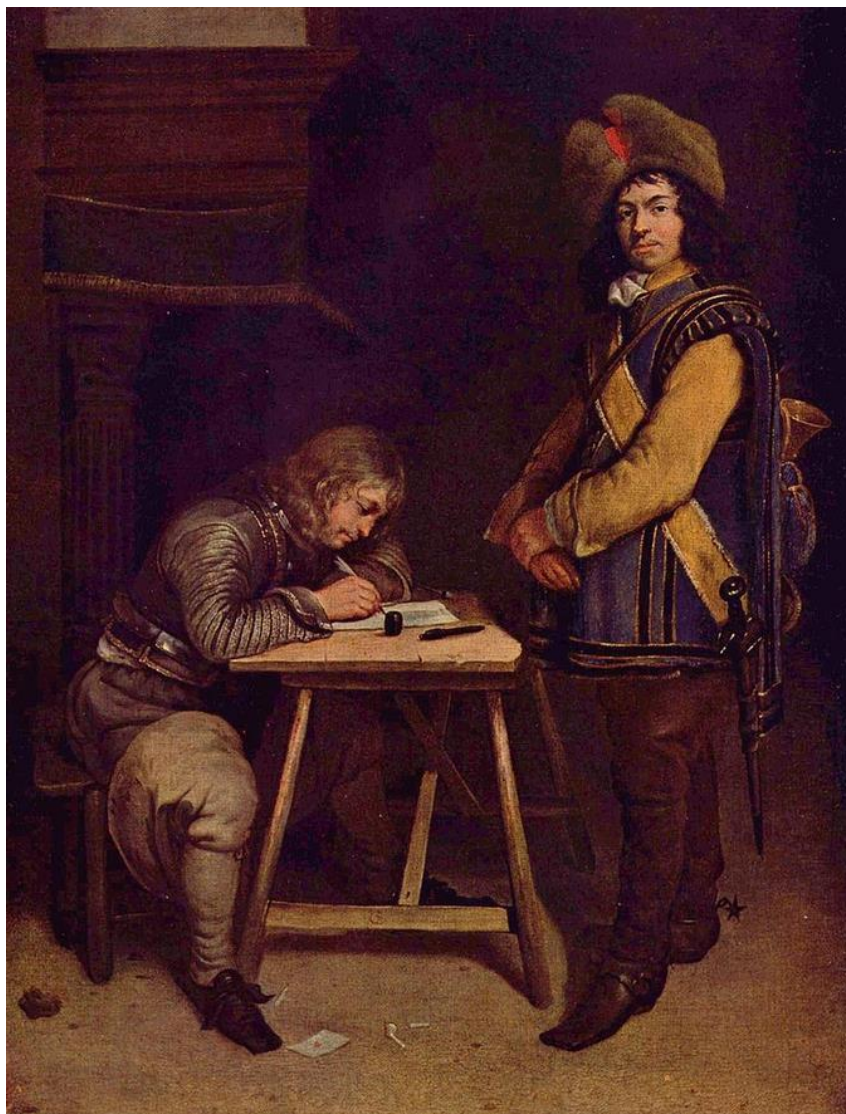
obtlačok keramický - keramický obtlačok

obtlačok suchý - propisot

obtlačok sublimačný - sublimačný obtlačok

obuv - *švec*; *patrónkou* obuvníkov je Katarína Alexandrijská; pozri *bosonohosť*; *box*; *karmazín*; *topánky*, *čizma*, *caliga*, *bocianie nosy*, *poweriser*; *móda*, *módný doplnok*

-v súvislosti s heslom *karmelitáni bosonohí*: *bosonohosť* má význam *nahoty duchovnej a morálnej*, je výrazom *pokory* a *odriekania*; naproti tomu *obuv* symbolizuje pozemskú *dočasnosť*, *nestálosť* a *premenlivosť*

G. ter Borch II: Píšuci dôstojník (2.pol. 17.st.)

obuvníci, obuvníctvo - pozri *remeslá*

Podľa J. J. van Joris: Obuvníci (lept, po 1635)

obvod - dĺžka čiary ohraničujúca daný geometrický obrazec; porovnaj *obrys/kontúra/silueta*; pozri *klenba česká, klenba zrkadlová/klenba tabuľová, klenba zatvorená*; *geometria, matematika*

obytná veža - *donjon*

obytné dvory - pozri *bloková zástavba*

L. Freud: Wasteground s domami, Paddington (1970-1972)

obzerané pole - výsek priestoru obsiahnutelný pohľadom pohybujúceho sa oka, avšak bez otáčania hlavou; obzerané pole je širšie ako *zorné pole* a je jedným z dôležitých javov, ku ktorým priahliada kompozícia výtvarného diela; pozri *matematika*

obzor - *horizont*

obžerstvo - *Gula*